

TAJĀ, NU JAU TĀLAJĀ 2005.GADĀ ES KĀ NACIONĀLĀ TEĀTRA REŽISORE VEIDOJU SAVU TIKAI CETURTO IZRĀDI NACIONĀLAJĀ TEĀTRĪ UZ LIELĀS SKATUVES. TĀ BIJA ALEKSANDRA OSTROVSKA, SLAVENĀ KRIEVU KLASIĶA, IZCILĀ LUGA "LĪGAVA BEZ PŪRA", KAS NEBIJA IEDOMĀJAMA BEZ ROMU KULTŪRAS ROMANTISKĀS UN MISTISKĀS KLĀTBŪTNES. GRIBAS ŠAI SAKARĀ MINĒT PIRMIESPAIDUS PAR ROMU KULTŪRU, KO PIRMS TAM BIJU GUVUSI NO FILMĀM "CIETSIRDĪGĀ ROMANCE" UN "TABORS AIZIET DEBESĪS". ŠĀDU BRĪVĪBAS UN SKARBUMA ELPU GRIBĒJĀS IEDVEST ARĪ TEĀTRA IZRĀDĒ. UN SANDO VADĪTAIS ROMU MŪZIKAS ANSAMBLIS PIEKRITA AR MUMS SADARBOTIES. SADARBĪBA BIJA LIELISKA. MĒS IEPAZINĀMIES ĪPAŠĀ SATIKŠANĀS VAKARĀ NACIONĀLĀ TEĀTRA AKTIERU ZĀLĒ – TAS TOVAKAR BIJA MĒĢINĀJUMS, KAS NOTIKA NEIERASTĀ FORMĀ – MĒS DZIEDĀJĀM UN ES VĒROJU – VĒROJU, MĀCĪJOS SAPRAST, PĒC KĀDIEM LIKUMIEM STRĀDĀ ŠĪ GRANDIOZĀ UN SENĀ KULTŪRA. ROMU DABISKUMS UN SIRSŅĪBA, VIŅU PAŠCIEŅA MANI FASCINĒJA, MANI FASCINĒJA, CIK SMALKI UN ELEGANTI ROMI PROT NOVILKT ROBEŽAS, KURAS NEDRĪKST PĀRKĀPT, PĒC KURU PĀRKĀPŠANAS VAR UZBANGOT BĪSTAMAS KAISLĪBAS. SANDO VADĪTĀ ANSAMBLĀ MUZIKĀLAIS PIEDĀVĀJUMS BIJA PLAŠS UN DAUDZKRĀSAINS. UN ANSAMBLIS IEKĻĀVĀS IZRĀDĒ NE VIEN AR SAVU MŪZIKU, BET SPĒLĒJOT ARĪ SAVAS LOMAS, ARĪ AR TEKSTU. AKTIERI MĪLĒJA VIŅUS, UN MUMS BIJA SAJŪTA, KA ARĪ MĒS TIEKAM LUTINĀTI. ĒS ĻOTI MĪLĒJU BRĪDI, KAD IZRĀDĒ NO LEJAS ORĶESTRA BEDRE LĪDZ AR ROMU MŪZIKU CĒLĀS AUGŠUP UN BALSĪM SEKOJA PAŠI ROMI, PIEPILDĪDAMI SKATUVI AR PRIEKU, BRĪNUMU UN BRĪVĪBU. AR MUMS KOPĀ STRĀDĀJA ARĪ CIRKA MĀKSLINIEKS JURĪJS HOMUTJANSKIS NO SANKTPĒTERBURGAS, UN NEBIJA NEKĀ, KO ŠIS KOŠAIS ROMU ANSAMBLIS SANDO VADĪBĀ NEVARĒTU IZDARĪT. SPĒKA UN ENERĢIJAS PILNI VIŅI VARĒJA VISU! PALDIĒS PAR ŠO LAIKU, PALDIĒS PAR DĀVĀTO MĪLESTĪBU, PRIEKU UN BRĪVO DVĒSELI! NO SIRDS VĒLU TURPINĀT SANDO IESĀKTO – GLABĀT, ATTĪSTĪT UN NEŠT PASAULĒ ROMU TAUTAS DIEVA DOTĀS DĀVANAS – TALANTU UN SIRDĪ.

PATEICĪBĀ, REŽISORE, LKA AS.PROF.
INDRA ROGA

SANDO RUDEVIČS

SAULES ZAKĒNS

SANDO RUDEVIČS SAULES ZAKĒNS

SANDO RUDEVIČS
SAULES ZAĶĒNS

SANDO RUDEVIČS
SAULES ZAKĒNS

2021. GADS

PRIEKŠVārds

Četrdesmit septiņi gadi – tas ir daudz vai maz? Ja runājam par mūža ilgumu – grāmata uzrakstīta tikai līdz pusei. Ja runājam par radošo mūžu – radošai personībai (dzejniekam, mūziķim, dramaturgam, māksliniekam vai sabiedriskam darbiniekam) pieticis laika, lai atstātu mums mantojumā sevis radīto. Reizēm tās ir vienas radošas personības dažādās izpausmes – tad ceļš, ko šis cilvēks paguvis noiēt, jau ir milzum tāls. Tieši tāds cilvēks bija pazīstamais kultūras darbinieks, čigānu ansambļa “Serad” vadītājs, romu mākslas studijas izveidotājs, dziedātājs, muzikants un komponists Sando Rudēvičs.

Viņa dzīve bija spoža un īsa kā zibens uzliesmojums. Koncerti, uzstāšanās uz Latvijas Nacionālā teātra skatuves, darbs ar mācekļiem čigāmu mākslas studijā, ar audzēkņiem Rīgas Valsts tehnikumā, kur viņš strādāja par pasniedzēju līdz pat 2004.gadam.

Sando radošais ceļš aizsākās vārda vistiešākajā nozīmē jau no skolas sola – ar mācībām Tautas kinoaktieru studijā un darbu Rīgas leļļu teātrī. No astoņpadsmit gadu vecuma Sando braukāja viesisrādēs pa Padomju Savienību un sociālisma zemēm, bija piedalīšanās starptautiskos festivālos, panākumi, apbalvojumi. Sando stāvēja klāt pie slavenā folkloras ansambļa AME ROMA pirmsākumiem, bija ansambļa muzikālais vadītājs. Atmosfēra kļuva par jaunu pagrieziena punktu Sando dzīvē. Viņu aizrāva sabiedriskā darbība. Viss notika pirmoreiz: gan piedalīšanās milzīgu publikas atsaucību guvušās romu kultūras un folkloras izstādes sarīkošanā Mazajā Ģildē, gan pirmais Latvijas romu kongress, kurā Sando tika ievēlēts par Latvijas čigānu nacionālās kultūras biedrības priekšsēdētāju, gan turpmākais darbs Zviedrijā un Dānijā. Un, protams, līdzdalība skaļu popularitāti izpelnījušos televīzijas un radio projektos, prezentācijās, starptautiskos festivālos, nacionālo kultūras biedrību asociācijas darbībā utt. Nenovērtējams ir Sando ieguldījums Rīgas astoņsimtgades svinību organizēšanā. Vēl viņam izveidojās interesanta sadarbība ar aktrisi un režisori Indru Rogu Ostrovskā lugas “Līgava bez pūra” uzvedumā Latvijas Nacionālajā teātrī.

Mūsu valstī Sando vislabāk pazīstams kļuva ar savu koncertdarbību. Tieši kā mūziķis viņš palicis savu klausītāju, sekotāju, skatītāju un skolēnu atmiņā.

Sando pirmais audio un video albums, kurš nāca klajā 1996. gadā, kļuva par īstu hitu čigānu mūzikas mīļotājiem. Pēc diviem gadiem sekoja vēl viens albums – ar jaunu ansambļa AME ROMA programmu.

Bet nav daudz tādu cilvēku, kas pazītu Sando – dzejnieku. Šis dzejoļu krājums pavērs vārtus uz noslēpumainu pasauli ar spilgtiem tēliem un neikdienišķām kaislībām, iepazīstinās ar izcilā romu tautas pārstāvja liriku.

Sando Rudēviča dzeja pastāv ārpus stiliem, rāmjiem un ierobežojumiem. Tajā valda apjausmu un jūtu maģija – bezgalīga sajūsma un skaudras sāpes, cerība un atrašanās bezizejā. Šī dzeja skan kā septiņstīgu ģitāra, skaroties pie visslēptākajiem dvēseles nostūriem. Bet pats galvenais: Sando dzejoļi spēj mūsdienu cilvēku aizvest uz sen aizmirstu dziļu pārdzīvojumu valstību. Analīzei tie nepakļaujas – gluži tāpat kā ugunsкура liesmu atspīdumi, vēja šalkas, bērna smaids, dvēseles sāpes vai negaidīts prieks.

6 Šajā izlasē iekļautie dzejoļi ir neparasti un oriģināli, ļoti emocionāli (“pa čigānu gaumei”), patiesi un neviltotas labestības piesātināti.

Ģimenei un draugiem veltītie dzejoļi – un tādu ir ievērojama daļa – ar savu aizkustinošo intimitāti un dvēseliskumu neapšaubāmi pelnījuši tikt uztverti kā ģimenes dārgumi un dzimtas mantojums.

Tomēr būtiskākie Sando dzejas motīvi ir dzīves jēga un nostāšanās izvēles priekšā: cilvēka brīvība vai iekšējie rokudzelži? Uz mūsdienu autoru fona Sando dzeja izceļas ar savām spilgtajām metaforām un izteiksmīgumu.

Simboliski, ka Sando no mums aizgāja Starptautiskajā čigānu dienā, 8. aprīlī. 2012. gada 8. aprīlī viņš pārvērtās par vēl vienu spožu zvaigzni pie noslēpumainās romu kultūras debesīm.

SAULES ZAĶĒNS

Lec saule, tās zaķēns
Pie loga sit,
Pār palodzi slid
Un uz spilvena krit.

Šis ciemiņš man sākumā izlikās svešs.
Varbūt tikai sapnis kluss sejā man dveš?
Tad pacēlu galvu un pavēros: rau,
Tur tupēja zaķēns, tik pūkains un jauks.

Ko, draiskuli, gribi?
Ko mosties man liec?
Kas tevi tik agri
Pa debesīm triec?

Hei, miegoņa celies, klāt pavasarlaiks!
Jel paskaties logā – kā gaisma tur plaiksn.
Nāc līdz, un es vedīšu prom tevi turp.
Lai nezin neviens, ka mans ceļabiedrs tu.

Vai namatēvs gādīgs būt gribi ikbrid?
Tad, zaķēn, lai saule pār dzīvi man spīd!
Vēl platākas acis tad nācās man plest:
Tā pilsēta Saules un tronī tur es!

Tu karalis dižens, kurš pavēlēt drīkst.
Lūk – kalpi un metrses, valdi, kā tīk!
Ikkatrs šeit vēlējums piepildīts tavš.
Vien miesīgā brāļa vairs blakus tev nav.

Šeit draudzības jaunas tev atrast būs lemts,
Tu liksmi un nākotni rokās sev ņem.
Lai bijusī dzīve tev atmiņās rimst -
Tur, peļēkas dūmakas pārsegts, viss līkst.

Nē, pūkainīt, paga!
Tu smieklīgs nudien.
Ar likteni tu
Šo spēli sāc viens.

Ir tīkami, protams,
Tā rotaļā iet.
Tik silts tu un mīlīgs,
Mēs rados – tā šķiet.

Un tomēr man neder
Šis tronis un gods.
No ģimenes prom
Aiziet būtu smags sods.

Tev jāzin – pie manis
Nākt viesoties var.
Tev atvērts mans nams,
Būsi ciemiņš man dārgs!

Vēl draugiem tu saviem
Dod ziņu kā stars -
Cits citu lai mīl,
Mani neaizmirst ar...

29.03.2012.

LEPNĀ MĪLA

Ar ģitāru naktī prom aiziešu es.
Vien viņa man nelaimē palīdzēt spēš.
Lai akordi naksnīgā klusumā kliez
Par to, kura lepna un mīlu man liez.

Tā nenāks, tai gājums ir citāds un savs.
Tās nebūs, kā saules mums naktsvidū nav.
Es palikšu skumības pinekļos tīts,
Vairs neausīs mīla kā blāzmojošs rīts.

Jauns motīvs no ģitāras stīgām kad dzims,
Man dziesma taps jauna un sirdskvēle rims.
Par salauztām sirdīm daudz dziesmu te dzird,
Bet mīla šī mana un mana šī sirds.

KĀPIENS OLIMPĀ

Es sapnī redzu: kāpju Olimpā
Un tava gaišā seja atplaukst mākoņos,
Tavs augums – viegls un starojošs,
Un kails, kā radījusi māte daba.

Jā, nenoliegšu - reizēm gadās,
Ka Apollons man prātus jauc.
Tad, tevis ilgodamies, visas
Kā Kupidons es mēdzu glāstīt.

Jel tici – nevajag man citas,
Man domās mājo tikai tu.
Par maz bij daudzu mīlas Zevam,
Bet man vien tevis ir par maz.

Kad vienoja mūs ciešas saites,
Mēs īstu laimi iepazinām.
Cik žēl, ka viss tas tagad zudis.
Bet tu joprojām mīla man.

10

MĀKSLINIEKS

Kā vienmēr darbam gatavs es
Un gatavs aizsardzībai.
Tā dzīves ritmi mani nes –
Lai lūkojas, kam gribas.

Man iemīlēties paveicās
Un sapņos jutos labi,
Bet zaglim būt – tas nav mans stāsts,
Tāpēc es esmu nabags.

Bet nabadzīgais lepni smīn:
Nav viņa laimes sala
Nedz bankas konts, nedz limuzīns.
Viņš nepazemots paliks.

Var likties, ka es dzīvoju,
Vien sevi pašu dzirdot,
Bet spēju radus, draugus just –
Tie tuvi manai sirdij.

Es darbam gatavs kā vienmēr,
Tā līdz pat nāvei iešu.
Tāds, draugi, ir mans dzīves mērs:
Es mākslinieks tik tiešām.

11

DIEVA VĀRDS

Paverieties debesis,
Tajā dziļā tālē!
Redzat - zvaigzne tajās klist,
Staro gaismu bālu.
Zvaigzmītei kā čigānam
Vientulība dota.
Likts uz riteņiem tam nams,
Jāklīst tumsas lokā.

Bet kā sveces tumsā deg
Gaišās dvēseles.
"Kungs, jel sasildi, kad drēgns!" –
Klusi lūdzos es.
"Ļauj, lai uguns kurs mums ir,
Draugi malku nes!
Gara nakts, bet dzīve – dzirksts,
Putnēns sniegainē.

Vārds tavs svēts un cildināms,
Labā gaisma tu!
Tev kā bērni sekojam –
Tev, kurš rūpi tur.
Atsūti mums vadoni,
Lai mums drošāk iet,
Lai viņš klaidā neiznīkst,
Strauji neapdziest."

Vientuļš čigāns aizmaldās,
Tukšs top viņa laiks,
Ja starp laukiem neaust dāsns
Spožas zvaigznes vaigs.

VARA UN NAUDA

Kam daba klusi spītē,
Par ko šeit debess raud?
Un kāpēc dzeguzītei
Tās „ku-kū” kļuvis skaudrs?

Šeit skumst par mums, kas spētu
Rast visas atbildes.
Bet mūs kāds drudzis vētrains
Uz priekšu kaujās nes.

Pa ieradumam karot
Mēs ejam, ienaidis mums
Ir brālis, cīņas garas –
Vai rīts, vai vakars tumst.

Nav laika aizdomāties,
Ka mūžs nav bezgalīgs,
Ka vajadzētu stāties
Un mieru beidzot ligt.

Mums pravietot nav jēgas.
Pēc varas kārojam
Un naudas, un kā nelgas
Mēs tumsā ieslīgstam.

Lai Kristus, viedais Mozus
Un Buda mūžīgais
Mums neļauj tumsā nozūst,
Lai cilvēks neizgaist!

PILSONIS

Nāk gadskārtas jaunas
Un atvadas ļaunas,
No sirds manas skumība dzer.
Vēl atvērto sirdi
Man atmiņas tirda.
Nāc tagad un dvēseli ver.

Es varu vēl augstāk,
Es varu vēl vairāk,
Tik roka man bezspēkā gumst,
Kad blakus skan vaidi,
Kad glābēju gaida,
Bet bezdibens dzīles starp mums.

14 Kaut elpo vēl krūtīs,
Kaut visus jūs jūtu
Un gribu jums palīgā steigt,
Bet pašiem jums jāprot
Prom aizraidīt sāpes,
Par likteni sūroties beigt.

Man godu lemts sargāt,
Tas – ģimenes dārgums,
No teiksmainiem laikiem līdz nestis.
Bet tālākās takās
Mans gājums vēl atklās,
Ka šejienes pilsonis es.

PIRTS

Kurš nav čigānpirti pēries,
Daudz tas zaudējis.
Tāds mums senču padoms vērtīgs:
Lai kļūst tīrāks viss.

Čigāni tāpat kā citi
Grēko nakt' un dien'.
Lai no dubļiem vaļā tiktu –
Prom uz pirti skrien.

Māca gudri ticējumi,
Kur mums jāceļ pirts.
Skaista vieta, ūdens tuvums:
Vieglāk aizkurt ir.

Gaiss tur karsts un smaržīgs vilnī,
Meijas, zāles kaist.
Un uz lāvas es – kā pilnā,
Kaut gan gluži skaidrs.

Mazgā augumu un seju
Katru dienu tu?
Dvēseli mēs mazgāt ejam
Pirtī. Steidzies turp!

PAVASARA ATNĀKŠANA

Tas noticis! Tu atgriezies.
Tik krāšņa kā no karnevāla.
Kā sapnis, uzaust kas un dziest.
Kur dzīroji tu ziemā tālā?

Pēc tevis visa miesa alkst.
Es tevi meklēt steidzos mudīgs.
Bez tevis pasauli grābj sals...
Kur šajā rudenī tu zudi?

Man tavas pēdas sāka zust
Pie bezrūpīga ūdens klaja.
Jau pinu sēru vainagus.
Kurp vasarā tu ciemos gāji?

Šeit krūmi, zāles, ezis, strazds
Steidz liksmi tevi sagaidīt.
Vairs nedraud bezcerības slazds,
Ar tevi ataust dzīves rīts.

Tu smieties piespied skumstošos,
Uz nomodu no miega vadi,
Pa gaišiem ceļiem aizved tos,
Kam iedvesma vien sapņos rādās.

No ilgās snaudas izrauj mani.
Kāds prieks, ka atgriezies pie mums
Tu – pavasara atnākšana,
Tu – aizsākumu pirmsākums!

KRUSTCELĒS

Es nebiju nelaimīgs, skrandās vai basām,
Un ticēju: priekšā vēl vārti nav ciet.
Bet tagad lūk, neziņā krustcelēs stājies,
Vairs nespēju saprast, kurp tālāk man iet.

Nav grūti man iztikai sapelnīt naudu,
Kaut zinu – ne visi man darbiņi der.
Ar dvēseli nestrīdos, sargāju godu,
Bet pārbaudīt sevi man gribas vienmēr.

Kad bezceres skumīgums laupa tev spēkus,
Šķiet – visiem uz pasauli nospļauties vien,
Tad atceries tos, kurus nevēlies zaudēt,
Pie kuriem uz mūžību sirds tevi sien.

Pie pārmaiņām pierasts un likteņa vētrām,
Bet tagad es tas, kurš šais krustcelēs stāv.
Kā teiksmainais pūķis es ietinies liesmās.
Man jātiek uz priekšu, lai jāsadeg nav.

Kaut teiktu kāds priekšā, kāds palīgos nāktu,
Kāds plecs būtu balstam vai dievišķā dzirksts,
Es nevilcinātos, es skaidrībā tiktu,
Bet vienam šī spēle man jāspēlē ir.

Vispirms būtu skaidrībā jātiek ar sevi,
Prom jāaizmēž rūgtums un ķengas, un nievs,
Lai liksmis viss un saskanīgs turpmākā ceļā.
Vispirms būtu sevī man jāatrod Dievs.

PA IERADUMAM KAROT

Pa ieradumam karot
Mēs ejam, ienāids mums
Ir brālis, ciņas garas –
Vai rīts, vai vakars tumst.

Nav laika aizdomāties,
Ka mūžs nav bezgalīgs,
Ka vajadzētu stāties
Un mieru beidzot līgt.

Mums pravietot nav jēgas.
Pēc varas kārojam
Un naudas, un kā nelgas
Mēs tumsā ieslīgstam.

JA

Savu klusini balsi,
Tad tev atbilde būs.
Nekļūs dvēsele balta,
Sirdsapziņas ja trūkst.
Tevi nelūgšos kaismi,
Aiziet varu tūlīt.
Gan jau pratīšu aizmirst,
Prātā nejukšu rīt.

Milot noticēt spējam,
Ticot sapratne dzimst.
Ja tev liekules seja –
Mūsu mīla tad rims.
Nav jau mīla kā cimdi,
Kurus nomētāt drīkst.
Pamats grīļojas ļimdams –
Melos mīla tad slīkst.

Tā jau pasaulē gadās:
Ilgi divatnē būts,
Krūtīs tukšums mums radies,
Deja neaizdegs mūs.
Saites vaļā tu raisi,
Drīksti brīvību sveikt.
Izsīkst skābeklis gaisā,
Laiks šo sakaru beigt.

SASTAPTĀ

Sastaptā tu, nejaušā –
Tā tavs vārds lai skan.
Satikāties netīšām,
Tu viena esi man.

Atļauj pateikt, sastaptā –
Patiesība tā –
Tu vienmēr būsi mīļotā,
Gaisma austošā.

Sastaptā, tu nebēdne,
Mani atceries –
To, kurš mīlas važas nes.
Bez tevis bojā ies.

Zinu – reiz mēs smaidīsim.
Tu tik jauna vēl.
Es pāris gadus gaidīšu –
Laika man nav žēl.

Un zini, mana nejaušā –
Man kaisli neapdzēst.
Bez prāta mīlot, esmu šāds,
Šāds tevi mīlu es!

SENĀ TAUTA

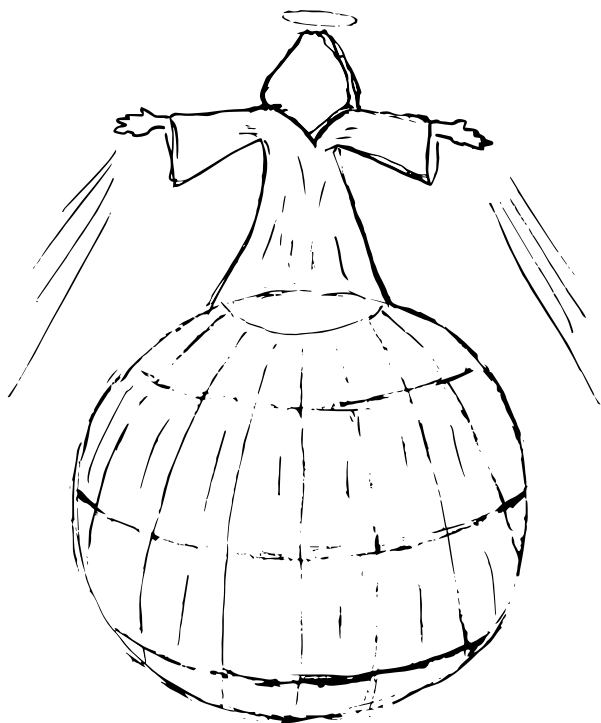
Ar visu sirdi piederīgs es senai tautai,
Mūs vieno asinis un ticība.
Dēls čigāniem es, iemīlēties brīvībā.
Ar Ehnatonu abiem mums viens dievs.
Kopš gadsimtiem pa pasauli mēs klejojam,
Nav progress spējis uzveikt mūs.
Mēs brīvie putni – dziedam, dejam, lidojam,
Bet Dievs mums uzlicis nest ļaužu grēku nastu.

...

Ēģiptieši tikko bija atmodušies,
Tikko izrāvušies no tumšā, viltīgā ļaunuma,
Kurš staigāja pa ielām un būdiņām,
Starp dvēselēm, ko dāvājis Ra.
Ēģiptiešus atmodināja mūžīgā Dieva
Uzticamie kalpi – mana cilts.
Ar Dieva vārdu viņi dziedēja kaites,
Viņus glāba labestība un nojausmas.

DIEVS, UZKLAUSI

Dievs vienvienīgais, tēvs mūsu, uzklausi,
Sūti logā mums gaismu svēto!
Nesodi mūs ar vējiem un spelgoni,
Pasargi mūsu tālajos ceļos!
Zināms – ģimenēs gadās visādi,
Reti kurā viss kā pa dziedziņu.
Tev jau arī Lucifers piedzima.
Mēs esam romi – un nenosodisim
Itin nevienu, projām nedzīsīm
Itin nevienu un maizi iedosim.
Kurp tu vēlēsi, turp arī dosimies,
Ja gribi – ļaudis tavā paradīzē ielūgsim.

JAUNĀ PAAUDZE

Ir šodien jaunatne pavisam cita
un savādāk uz dzīvi noraugās.
Grib visi, lai tiem lielais laimests kristu,
bet būtiskais un īstais neskaitās.

Tie mūsu teiksmas aizmirst,
tās vajadzīgas nav.
No senčiem mācījāties,
lai būtu padoms savs.

Bet tagad biznesneņi
un dakteri mums top,
lai vairāk laika slinkot,
lai ienākums nav skops.

Draugs, tici – nenosodu viņus,
savs liktenis mums katram pienākas.
Bet kurā brīdī dvēseli jūs pazaudējāt?
Kā, godājamie kungi, beigsies tas?

TUMŠA NAKTS

Tumša nakts, apkārt juceklis vien.
Mana mūza bez miega aizvien
Gaida rītu, un minūtes skrien.
Viņa nezina, kad modināt mani.

Bet gar pamali vecums mans nāk.
Savu dziesmu viņš dziedāt man sāk
Un es tagad to sadzirdu labi,
Bet pavisam vēl nesteidzos mirt.

Laiks ir pienācis gudrākam kļūt,
Kad jau vecumu pienākam dzirdu,
Savam godam un ģimenei sargos būt.
Blakus skumjām mīla stāj – tāds mūža.

Veltas bagātas ņemtu labprāt,
Bet mēs zinām – kad nav tevī jaudas,
Dievs tev palīdzēt nespēs, tāpat kā
Neglābs daudzi žūkšņi netīrās naudas!

AKVARELIS

Zilgmē saule zelta gaismu lej,
Laivai upē slīdēt tik.
Cik tev ļoti piestāv, skaistule,
Vainags, kas tev galvā likts!

Vainagā starp baltām pipenēm
Zilas vizbulītes vīd.
Matu cirtas vējiņš virpina,
Acīs draiskas dzirkstis spīd.

Tava piemīlība savalgo,
Pati tu kā plaukstošs zieds.
Jaušu tevī spēku savādu,
Burvestības tīklus svied.

Airis skaras straumei zvīļajai,
Esmu tevis pārņemts viss.
Tu tik daiļa esi, mīļotā,
Vakarā, kurš zeltā viz!

VIJOLE

Vijoli es dzirdu raudam,
Izmocīti skan tās balss.
Mana sirds šai brīdī pamirst,
Atmiņās un bēdās salst.

Ģitāra kad piebiedrojas,
Atkal atdzīvojas sirds,
Atkal jauna, jaunā dejā
Laižas, telpa laimē mirdz.

Tabors uzsāks riņķa deju,
Dziesmā mīla, dziesmā ceļš.
Vecais čigāns aizkurs pīpi.
Čigāns labklājībā zeļ.

Savu vārdu sacīs barons,
Uzlielīs vai arī bārsies.
Bēdas aizdzīt prom viņš vēl -
Saimnieks viņš, šīs zemes dēls.

Atkal vijole sāks raudāt,
Sajutīšos skumjš un slims.
Pajautāšu: draugi, kāpēc
Padevāties liktenim?

Visi dzīvē meklē mieru,
Cenšas šķēršļus bīdīt nost.
Ērkšķi ceļā, grūti sasniegt
Sapņa piepildīšanos.

MAMMAI DZIMŠANAS DIENĀ

Klāt pavasaris.
Visapkārt viss kūst.
Koki un jumti raud rāmi.
Šais pavasaros skumji ap sirdi man kļūst,
Par tevi atceros, māmiņ.

Kā allaž es lūgšu, lai šodien man tu
Vēl atsūti šķēlīti laimes.
Pat sapņos pie manis vairs neatnāc šurp.
Es nezinu pats, pie kā vainīgs.

Varbūt pēc tevis kāds skaļāk sauc,
Ar mani jau nav vēl tik slikti.
Bet tomēr – kaut vai uz mirklīti atnāc,
kaut sapnī atnāc pie manis!

Man skatienā tavā kļūs saprotams viss,
Vairs noslēpums nebūs jāmin.
Tu atnāc! Es lūdzos izmisis.
Jel saklausi mani, māmiņ!

ĢITĀRA

Jau ilgi ģitāra kā tava klusē
Un sen tās balsi kā jau nedzirdu
Ņem ģitāri, ir gana viņai dusēt,
Un piedziedi kā senās dienās Tu!

Kad mūsu dienas pilnas bij ar prieku,
Kad mežs ar putniem dziedāja mums līdz,
Bet naktī rasā krita zvaigžņu lietus
Kā mīlas akkords, kas no dziesmas list.

Bet dzīve skarbā nolaupa mums visu,
Kā lapas vējā viņa svaida mūs,
Un rozi, kura tev bij uzplaukusi,
Kāds gluži svešs ar vieglu roku plūc.

Jau ilgi ģitāra kā tava klusē,
Un sen tas balsi kā jau nedzirdu
Ņem rokās to – ir gana viņai dusēt –
Un padziedi kā senās dienās Tu!

CEĻŠ

Sirdī miers, viss rāmi, skaisti,
Parādos mēs neesam,
Bet par agru snaudā laisties -
Jāpalīdz celt dzīves nams.

Citiem jālīdz kaut ar vārdu
Patiesu, lai visi dzird,
Ka bez jokiem atnākt vari
Talkā tiem no tīras sirds.

Acis acīs lai mums raugās,
Lūdzu, nevērs skatu prom.
Ja tu jūti ļauno augam,
Dievišķs ceļš tev jāatrod.

Ceļš tas ir tepat, netālu.
Gods tev vārtus vaļā slēgs.
Saskatīsi ceļa galā
Prieku, laimi dvēselē.

MĀTE

Kam raudi tu ak miļā māmiņ.
Tev dziesmas dziedu es
Un šajā dziesmā skan manas bēdas
Un prieks, ka vēl dzīvoju es.

Tik tādēļ, ka tu esi māt,
Mana māmuļā miļā!
Kādēļ šodien man
Tev nekā nav ko teikt.
Kaut kur aizklist domā
Un tu neesi omā.
Ak, varbūt šo dziesmu man beigt.

Māte, tu vienīgā mana
Tavi mati jau balti, kā sniegs.
Bet mūsu acīm, trīs dēlu acīm
Tie tevi, māt, vairāk milēt mums liek.

30

DIEVA VELTE

Kad karstums mūs un sauspūtis sāk nomākt
Un maigā zeme cieta kļūst kā klints,
“Jel lietu mums! Kur lietus?” visas būtnes sūdzas,
Mēs jūtamies kā zāle,, kuru kājām min.

Ar cerību uz mākonīti noraugāties.
Varbūt tas pēkšņi ūdenskritums kļūs!
Un ēršķukrūms tad ziedos saplauks rāmi,
Un mūsu dārzi, lauki beidzot veldzi gūs!

Es atceros, kā skaras ādai pirmā lāse,
Kā miklā augsne liksmi nopūšas.
Šis mirklis atvieglojuma mums jāsvin,
Jo brīnums noticis – nav nokaltis nekas!

Tā Dieva velte mums, to atceros arvienu,
Jo katrai lāsei ir sava atnākšanas laiks.
Uz Dievu paļaujos es posta dienās,
Kopš bērnības es mācīts ticībai.

Tie paši zāles stiebri mēs, tāpat mēs Dieva ziņā
Un Viņa žēlastība stāv mums klāt.
Kā lietus skopo augsni atveldzina,
Tā Dievs spēj cietās sirdis mīkstināt.

31

PAR KO?

Kur rodas cilvēkā šis melnais ienaidis,
Ja mīlestība viņa sākotne?
Kāpēc viņš gadsimtiem pie ļaunā sienas?
Viņš miris ir, ja viņa darbi nāvi nes.

Kāpēc ir nicinājums viņa lielais dārgums?
Kurp dodas viņš, ko ceļasomā slēpj?
Un kāpēs sadzirdēt viņš Dieva vārdu
Pat dzīves ceļa galā neiespēj?

Rūgst aizvainojums, ātras atriebības alkas
Un skaudība, un lepnums, ļauna acs -
Lūk: smacīgais un tumšais burvju aplis,
Kur ļaunums tā kā smēdē izkaļas.

Viņš iet, ap sevi sējot strīdus kļūmus,
Un vainas apziņa kā elles uguns
Uz priekšu trenc, kur tikai pārmetumi.
No ļauniem sapņiem naktīs asins dun.

Viņš kļuvis akls un kurls no naida spīvā,
Kā miglā soļo, nesaprazdams vairs neko.
Bet tiesas dienā, svētīgā un dīvā,
Pats sevi neapjauzdams, iekliegsies: "Par ko?"

SANDO DZIESMAS UN TO ATDZEJOJUMI

Ай со кана

Ай со кана мангэ кхэиэса

Забистирдэи ту нэскирэ лава

Мангэ совлах дхэи, со лан екуа кагэса

Кариэ гивэи ту, туг мэ жакира.

Ай Дэвлалэ

Ай Дэвлалэ

Тырэ лава

Шунав ай со лани тхадэи.

Зачурдэи ту дэ балвал лава

Кана тырэ гилеиэ маналава

Нэ ек бах туг екхэс мэ жакира

Sando bija jaunu talantu atklājējs. Nevarēja nemanīt, cik ļoti viņam patik talantīgi bērni un cik ļoti viņš alka tiem iemācīt ko jaunu, tajā skaitā arī savas komponētās dziesmas. Iespējams, ka lielākā Sando atklātā zvaigzne ir tieši dziedātājs Rinaldo Ričs, kura karjera uz lielās skatuves aizsākās pateicoties tieši Sando vērībai un ieguldītajam darbam. Sando ikdienā bija visai kluss, mierīgs un inteligents cilvēks. Ko nevarētu teikt par Sando, kurš uzmirdzēja ik reiz, kad nonāca uz skatuves. Manā atmiņā tie ir divi pilnīgi dažādi cilvēki.

Kad ansambļa Ame Roma sastāvs bija izveidots, bija jāķeras klāt programmas veidošanai. Vai tas bija viegli? Nebūt! Sando, ar savu milzīgo dzīves pieredzi uz lielās skatuves, orientēšanos mūzikas skaņu un nošu pasaulē, bija ļoti grūti sarunāties ar tiem, kuri šo valodu pārvaldīja, kā es to saucu, tikai ar "ausīm". Es pieļauju, ka tieši šī iemesla dēļ, Sando dziesmu nav tik daudz cik to varēja būt. Jo jaunie talanti ļoti negribīgi mācījās nošu pasauli, lai vieglāk būtu mācīties dziesmas, kuras Sando tik dedzīgi centās tiem iemācīt. Neskatoties uz to, un apzinoties, ka tas nebūs viegli, Sando katru mēģinājumu, pieliekot kolosālas pūles un pacietību, nenogurstoši to darīja. Viņš dziedāja priekšā melodiju, zilbi pa zilbei, frāzi pa frāzei. Neskaitāmas reizes, līdz melodija bija jaunajiem dziedātājiem galvā nostiprinājusies. Tad mācījās tekstu. Un, kad teksts bija sirdī, tad Sando veidoja balsu salikumus, lai viņa dziesmas skanētu tieši tā, kā viņš tās bija uzrakstījis. Ja godīgi, es joprojām nesaprotu, kā tas bija iespējams, taču tā tas bija.

Atceros kā Sando mums mācīja dziesmu Saro Veko. Mūziķiem tika rādīti akordi uz ģitāras un klavierēm, jo Sando to prata izdarīt. Klāt Rinaldo un Roksanas balss un dziesma sāka skanēt. Neilgi pēc tam, nelielā ierakstu studijā notika pirmie šīs un citu dziesmu ieraksti. Un tā tie aizgāja tautās, kā es saku, romu pasts pats pavairoja ierakstu kopijas un pats izplatīja... pie kam tālu aiz Latvijas robežām. Par ko lepnums bija ne tikai Sando, bet visam ansamblim.

Kā jau minēju, Sando bija liels balss salikumu meistars. Viņš daudzkārt dzirdēja to, ko citi vienkārši nedzird, un rezultāts vienmēr bija pārsteidzoši skaists.

Atgriežoties pie Sando kā mākslinieka, kā jau minēju – ikdienā viņš bija skaists vīrietis, vienmēr uzvalkā, baltā krekļā ar šlīpsi. Mierīgs, nosvērts un ļoti emocionāls. Bet emocijas viņš reti rādīja, vismaz uz āru. Kad pirmo reizi koncertā uzstājos ar Sando biju ļoti pārsteigts. Sarkans zīda krekls, spīdīga vesta, rokās ģitāra un tāds spīdums acīs, tāds smaids. No viņa staroja mīlestība un kaut kas tāds vārdos neizsakāms. Viņš bija īsts, patiešs skatuves mākslinieks. Kurš aizrāva un iedvesmoja citus un daudz ko iemācīja arī man, ko nozīmē skatuve un kā uzvesties uz tās, un kādēļ vispār uz tās ir jākāpj.

Sando viennozīmīgi ir viena no, ja ne spilgtākā romu kultūras personība 20.gs 2 pusē. Viņa ieguldījums romu kultūras attīstībā ir nenovērtējams un ļoti vērtīgs. Runājot par viņa muzikālo veikumu, daudzas dziesmas, kuras viņš ir sarakstījis, joprojām nav ieraudzījušas ierakstu studiju mikrofonus. Taču esmu pārliecināts, ka tie, kas turpina sirdi nest viņa atstāto mantojumu un dziesmas, tās noteikti ierakstīs un publicēs, lai pēc iespējas vairāk cilvēku tās dzirdētu un varētu priecāties par Sando daiļradi.

Iespējams, Sando daiļradi un viņa personības spēku, tā pa istam novērtēs tikai nākošās paaudzes. Tā jau saka, ka izcilas personības savas dzīves laikā nenovērtē, jo tās spīd tik spoži, ka acis žilbst.

Sando mīlēja un viņu mīlēja. Un šī mīlestība turpina dzīvot viņa dziesmās un dziesmu tekstos. Sando dzīvoja ar mūziku sirdī....

K.Pudniks

NEAUC MANI MĪLĀ

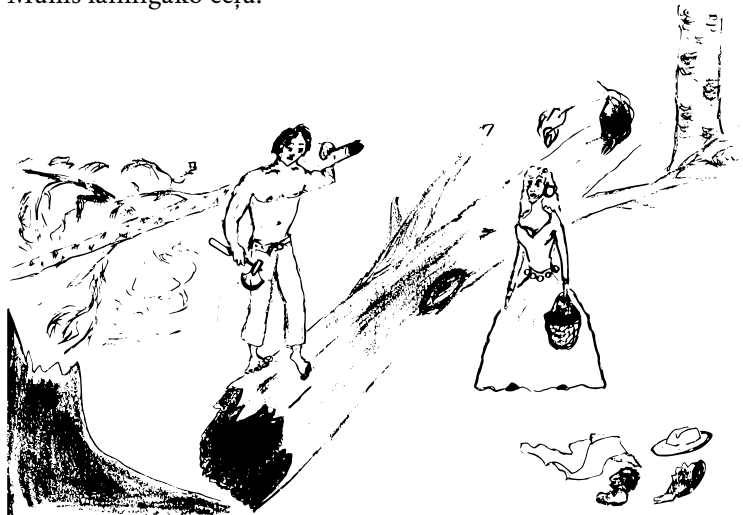
Nesauc mani mīlā
Nesauc tevi lūdzu
Kamēr atkal spēkus man
Miegs dziļais neatdos.

O, manā dzīvē
Laimes zvaigznes spoži spīd
Bet rītā sārtā saule atkal uzausīs.

Un tad agrā rītā
Sārtās saules gaismā
Savā rirmā kumeļā
Es tevi sēdināšu.

38

Ak lūdzu dodied, dodiet
Sirmam zirgam vaļū
Gan jau pats viņš atradis
Mums laimīgāko ceļu.

NAVA SVĀRKU, KREKLA NAV

Nava svārku, krekla nav.
Tētis nopirks gan tev jau,
Kad par sievu kļūsi drīz
Gan jau pirks tev svārkus vīrs.

Tēti auskarus man pērc.
Zelta auskarus pērc tēt.
Nepirksi ja tēti tu
Es pie vīra izešu.

Iegāju es dārzā skaistā.
Noplūcu es ziedu skaistu
Piespraudu, lai mati mirdz
Lai tev priecīga ir sirds.

39

CITA LĪGAVA

Nu atnāks nakts, tā tava nakts
Tā melnā tērpā atnāks,
Un dzīslās asins ritēt stāj,
Kad redzēt tevi sanāk.

Es tevi mīlu, mana sirds
Pie tevis vienas traucas
Un negrib saprast mana sirds,
Kā tu, ka vēl ir daudzas.

Tu sveša man, tu sveša līgava...
Kamdēļ tā it, Roksana?
Tu mana neesi, tu cita līgava
Roksana, tu, Roksana.

KUR NU TAGAD MAN IET

Kur nu tagad man iet,
Kur lai galviņu liek
Ne man māte, tēvs
Ne kāds bagāts rads.

Tēvs un māte man mežs.
Viens šai pasaulē es.
Ko lai iesāku es
Viens šaj pasaulē es.

Iemaukti, pātaga ir
Laimi meklēšu pats
Laimi meklēšu pats
Sirmi vajag man rast.

Ak mans sirmīti, draugs
Trauc, kur laimiņa mīt
Trauc, kur laimiņa mīt
Ak mans sirmīti draugs.

VASARA

Gaidi mani, es nākšu vasara,
Tad, kad pirmā lakstīgala dziedāt sāks.
Kad pļavās puķes zied, un abiem šķiet,
Ka viss tikai mūsu laimei dziesmas dzied.

Un pēc ziemas tad atkal vasara,
Tad, kad pirmā lakstīgala dziedāt sāk.
Un kritis pāri mums zils debesjums,
Un piederēs tik abiem diviem mums.

SARDZE

Kaut kur zvaigznes spīgo debess zilgmē,
Kaut kur slēdzenes bezmitas šķind,
Kaut kur brālis mans raud dziļi pazemē,
Cik grūti dzirdēt, Dievs viens tikai zin!

Sardze! Sardze! Nē, te gaidīt nevaru vairs es!
Kaut uz brīdi smagās durvis atveriet,
Dodiet mirkli brīvas pasaules.

Kas nav bijis Sibīrijā saltā,
Tas nezina, cik šausmu pilna tā,
Tas nezina, kā slāpst pēc brīves malka,
Kaut dzīvību par to ir jāmaksā.

MANA RĪGA

Tu Rīga mana, Tu vienīgā!
Starp skaistulēm visskaistākā.
Tik pie Tevis es, kā pie savas miļās meitenes,
Nāku es.

Nāc pie manis meitene,
Savu Rīgu es parādišu Tev.
Vis kluss, viss duss,
Tik Daugava tai dziesmu dzied,
Tev jāredz tā! ..

NERAUDI, MĀT

Kamdēļ sirdij tik tumši un skumji?
Kamdēļ putni tik žēlīgi dzied?
Un kā gribas man ceļos krist mātei
Izteikt viņai kā dzīvē man iet.

Biju laupītājs, biju es zaglis.
Mani žēlot vai ir kādam vēts?
Māte, māte, jēl pasniedz man roku,
Aizved mani no šejienes prom!

Miļā, zinu tas nav tavos spēkos,
Zinu arī cik grēks man ir liels.
Neraud, māt, nav man vairs piedošanas.
Šaubos arī, vai piedos man Dievs!

ČIBURELLA

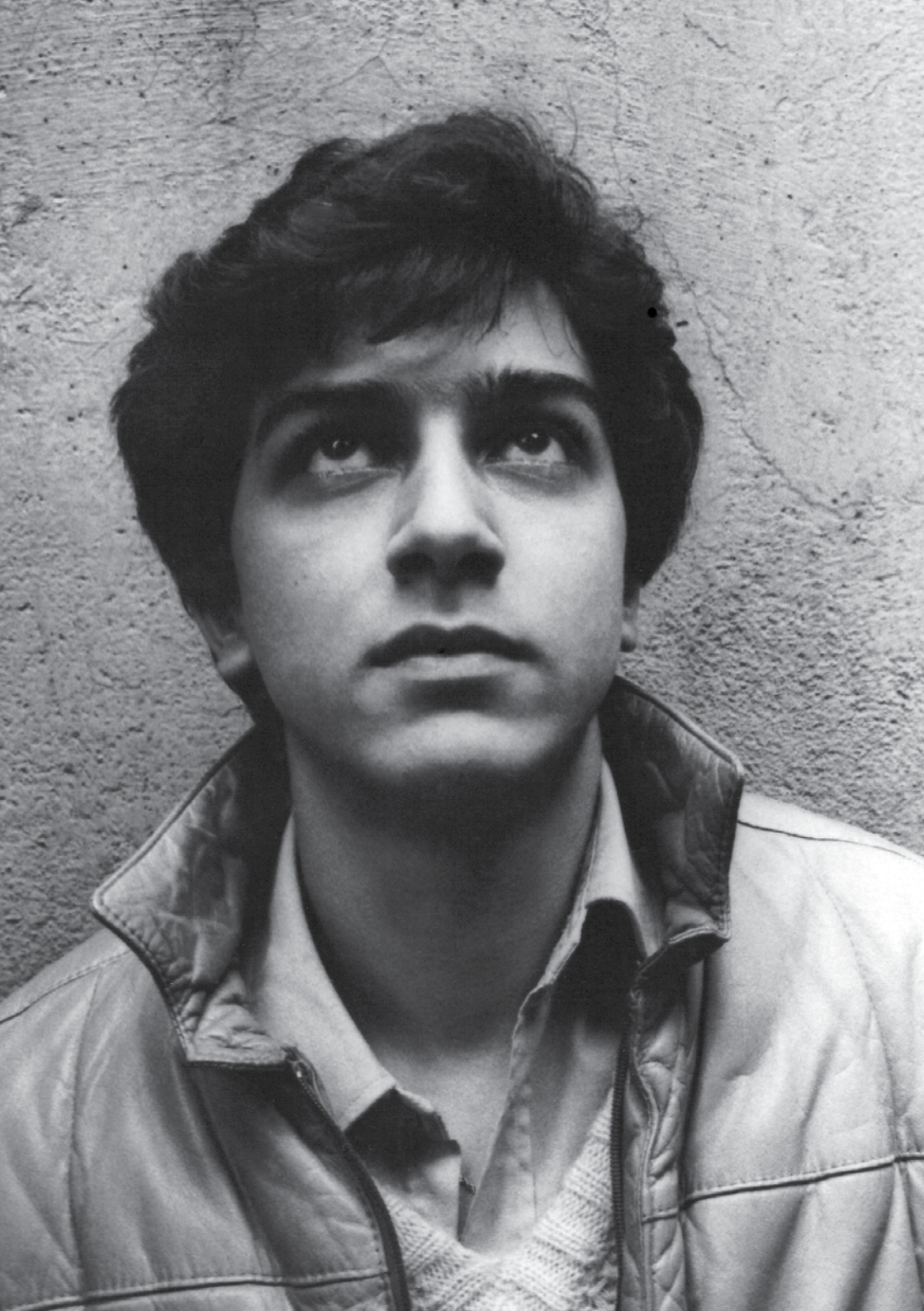
Augšā mirgo zvaigzne blāva
Tumšā ugunskuri spīd
Te man dzīves vairāk nava
Projām došos es šobrīd.

Ar Dievu dejas ugunīgās
Ar Dievu plašums naksnīgais
Ar Dievu zaļās kalnu lejas
Ar Dievu tabors trauksmainais

Jūdz ratos tēti mūsu bērni
To ābolaino, pinkaino.
Tur meita daiļa ciemā dzīvo
Es šonakt gribu precēt to

Es zelta gredzenu tai došu
Lai tas kopā saista mūs.
Ticu laimes zvaigznei droši
Ticu viņa mana būs.

Ak, es Čiburella
Ak, es parabella
Ak, tak saki tikai jā!

ANGLATUNO LAV

So Pricis Barvalu te Fraiķis, Dēlas!
Dola hobe gaban džindle?
Ne Sando mīru gitāra ke lela,
Haļvā si rom- bāro sum me.

Giļa, sir rat dživarnu - čehiņitku,
Sir reki signa te bughle,
Prastana grād graja sai džika,
Urņun lokhes sir čirikle.

Te krig janena giļa parmišitka
Dote, kai xota ripiren,
Kai muzika kamen jāgitku,
Te gren kai osčo pārūven.

K. Rudevičs

1998.

AN VEŠ BĀRU

An veš bāru dživdža jekh čiriklu -
Bāru nakhesa, sis jov zoralu
Phaka leskīre sis zdroven bāre
Hučes urņalas, sis jakha lače.

Nakhalas čār, nahalas pehenda
An muj nalelas mūri, nakamja.
Vaš lesku pēr čebadja fededīr,
Rat mānušitku, so sis tatedīr.

An du rīga čāvu jekh otrādija,
Lija pesa jov šukār terne čaja.
Pal late jov hāra pširelas,
Ti trādel lesa, la norakirdža.

Tal kašt joi klajindža dikhlu,
Čudža hāben sir an sūnu –
Masa, goja, pekli kahņa,
Ti zaļu so naripirā.

-Me tut hāra sir iedikhjum
Puddžav sota strahadijum,
Dasau sis mansa pheršu molos
So kamiben dava, šundžum.

-Me nin tuke jekh lav phenava,
Te ušunav tutir kamava
So otjaužum an veš me tusa
Tu šmalisadijan, me dikhava.

-Si čista dufi mange, čaje !
Me sum dādeskīru čāvu.
Te pal bedu nadufinava,
Prostes zaljan tu dži mīru.

-Hai me jaudžum dai te phenav –
Romņake tut te lav kamav,
Angīl Dēleste, mānušende
Javā taša tu vast mangav.

-Tut žakirdžum me dživipen
Sis būt kamja kon kon man ti len.
Ne me džindžum so tu javesa !
Pu parne greste krīg janesa.

Čāvu pu čate vast čudža,
Te čihes la pučamudža
Lādžatir joi puloljadija
Kamja nāšel, jev namukja.

Dava sāru so sis phenlu,
Isis an veš dūral šundlu.
Ti iedikja len čiriklu
Kon hal kamja, kon bokhalu.

Opratunestir jekh lau duj,
Jov nomukhjapes muj ku muj.
Te mānušitkes jov phendža –
-Javena bahtale roma.

-Šunā hāra tumen čavale.
Me nakamjum ti maišīnau.
Somdik tume dorakirdepe
Kones ti hav, kana spučau?

-Pužakir čirikļengu kraļi
Sob jās sastu Dēles mangā,
Ti lav murškanu tuke dava
Javā pāle sir bjav skērā.

Džīnav so mange napačasa,
So man zahasa bras opre.
Otmuk hoč la, rajitku pava
Jačasam tusa duj džēne.

-Man natrāde, pužakir more,
Načeb pal mande rakires!
Kana me khetane angīl Devleste,
Mek purodel peske vāres.

-Si vārčanes, togit dikhesa,
Sai si romengīre romņa.
Me skrāpinaspes, nak tīru othava
Ne namērava, khetane romesa džā.

Dai rossandžape čiriklu
-Pudik sau dži bibahtalu.
Pu šmerč pal tute, me jačā dilnu
So ti kērav tumenca, san čāču kamlu.

-Šunen kana čāces phenā
Si mānušenge kamiben, pačā.
Pu bjav tumenge dava porori
Joi sir romni man kharla kokori.

-Dadīs me bi habnaskīru jačum
Zato laču jek kēriben skerdžum
Lačum me kamiben bāru an svetus
Pu vār rīg džīvipnaske pudikhjum.

Pu vār rīg doj, na hohaiben si glaunu
Na hindipen a lačipen trujāl
Ti da dīsestir me masa na hava
Urņava pur svetus kamiben rodav.

Pal mīru dāvanus nazabistren
Por vitirden man zripiren
Javava me puraz paše
Me nūdžīnava čāvore.

DAULESKU LAV

Dadīs noko rozphenava me pal čerheņa,
Sir pal mende dufinena romane Dēla,
Sir amenge bičavena baht, sastipena,
Sir jekhen amen mukhena, džana krīg dāda.

Farde ame pārdživasam, so vašti kēres?
Čebi būt so vijanas, kai du zor te les?
Čeb godžatir vičurdas sāre grehi krīg,
Nalačunes nima namuk tu pu peski rīg.

Kon ože isis gotovu del romeske lav,
Pupačasam leske molo, les khārasam pšal.
Dufinas sārengē čebi, sob ti jāl lačes,
Namukhela Dēl amenge noko te pēres.

DRAUGI

Jačam me draugi, načačes,
Draugen hai čeb te višunes,
Kon tuke lav laču phenela,
Kon tuke dživipen otdeļa?

Ne pača mange, me džinav,
Pāš phuv čebadija otrodav,
Maškir muršeste te džūlate,
Našti du draudzība lathav.

Me dufindžum so tusa jāsam,
Draugenge sāru dživipen,
Ne Dēl džinel fedir so kerla,
Zabistir man, ti lat vāren.

DŽESKI GOLI

Dik sai šuk auri ku moros,
Tačkira kham bāru,
Truju čāvore khelena,
Sir mištes kana sāru.

Boliben dadīs si čistu,
Ti pu dži lokhes,
Retes jasai dīsorenca,
Radinasam pes.

Grād sāru si menge gludes,
Nipalso nadufinā,
Feņu thuv sau putirdava,
Sau pāņing pupjā.

Dai vašti me zabistraupes,
Pal gili sai dufinau,
Ne dumu sota hačula
Čhebi plima džau te dav.

DŽIVIPEN

Sau dživipen šukār si mānušeske,
Sāru laču vaš leske peskīru otdel,
Ti kham žaini feņu leske, pāņing pudela pjel,
Džīdu so si pu svetus, jekh lačipen janel.

Tašarla, kham tut uz džangala,
Bagana truju tute čirikļa,
Pašlu pu loškos othpande jakhenca,
Te dufinesa, sau lačipen Dēl menge dja.

Bedu me nikoneske nakamava.
Nadufinava, pat pu du kan napašuvava.
Dēlestir mištipe mangā tumenge,
Del tatipen kon truju si tumende.

Kamas me jek-jekhes sāre pu svetus,
Pšīru las othpandas märe džija,
Javasam čáčune jek angil vāreste,
Togit haļvasam so Dēvel kamja.

Ame kamas te has, te pjas, romale,
Kamas bagas, te jekh-jekhes hotņakiras.
Kidi an khēr tīru lače roma zadžana,
Skamid te čvas, nēvu so udžinas.

So čheb ošo Dēleskīru čāveske,
Tačkirla kham, thadena pāņinga,
Kašta pherde phabenca, pehendenca,
Othpurdipes, o Dēl, pu phuv lačes kana.

GĀDŽITKU SKOLA

So čavale žakirel men, i palso,
Kadava po sveto si hohaiben baro,
Sir na risjola kirmoro tikno,
Rom najavela bahtalo, čačo.

Gadžitka školi nane čebna,
Adjake rom si godjvaro,
Amari zor, pativ te mudrostj,
Gadžnge jekh, bibahtalo.

Nasam me himiki, romale,
Hotja love šukar ginas,
A sir kamasas hohavas len,
Vihohavasa zaras.

Roma kamen čačes dživen,
Ne lenge gādžore naden.
Jone mārena jek-jekhes,
Ame bange, čei te našas.

Ne kai tu pestir unašesa,
Vezde lastena jone tut,
Saren bengesa, dža dophen,
Lende si zor, doj čačipen.

Kana me džijipen tirdasa,
Phari barenca vičui.
Devleskire čave me sam čavale,
Te lesko lav dastoino čei ņesti.

GINE ROMA

Roma gine, jone džinde,
Javela Děl pu svetus.
Sāru čurdas čheb klejinas,
Našti kana bešas pu štetus.

Ti māru rodos romanu,
Jakha sārenge othandela,
Sāru janasan mānušenge,
Devlitku lav phenasam lenge.

Si čačipen, pačan tume daleske,
Gādžu manuš, gādžu si pšal māru,
Phāru te džindžkirdu sis drom romeske,
Da čačipen janas, devlitku lav parnu.

Te vašdova čheb kokorenge,
Pes an vasta te rikiren,
Lače ti jān angil vārende ti vaš peske,
Te ripiren sajek Dēleski pheniben.

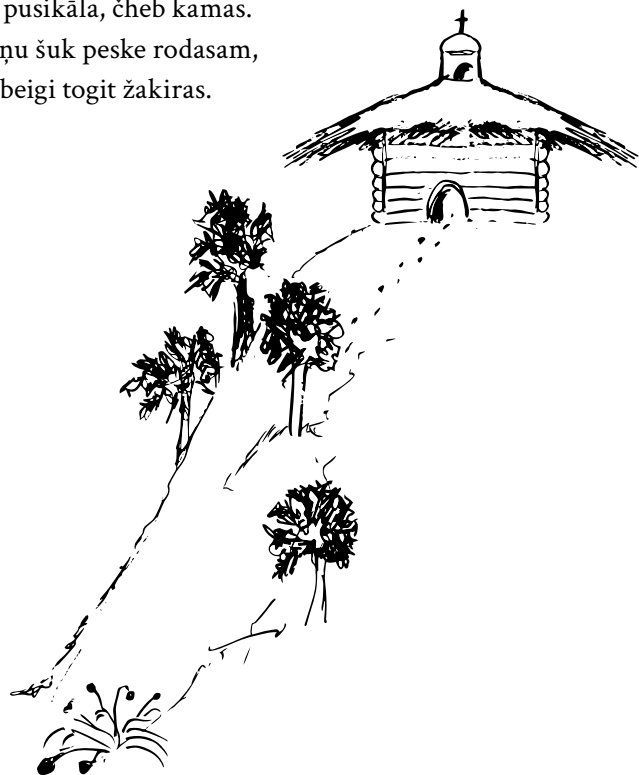
Kamen sāren kon si trujāl amende,
Pu phuv māri, kon si kori terni,
Kērasam būt, si it nema načebi,
Te dorīg strah, ti bahtori nāni.

Phenela kon, so šuk glābini svetus,
Javela jov an sota čācunu.
Ne so vašti te glābines si nakamesa,
Bi kamibnaskīru, si dzivipen čuču.

Pu šmerč pal kamiben udžana voļnes,
Vāra gārunapes tele an khangirja,
Kon piru svetus kamiben rodēna,
Sob angil mēriben te iedikhen du jkdžēņa.

Ti me pačā, so kamiben an svetus,
Ošo pes pusikāla, čheb kamas.
A ešli feņu šuk peske rodasam,
Phujaki beigi togit žakiras.

GRAJ

Piru drom trādēla graj,
Šļadi najačēna
Sir čīriklu šukār urņal,
Ku kham amen janela.

Heņdžtus čācunu si man,
Bal parnu, jov čistu raj!
Zbit jov fardes man kamel,
Pestir krīg man namukhel.

Lesā būt so piedikhjam,
Na jekh berga protrādjam,
Plima djam, an jāg hačjam,
Ne jek-jekhes na čurdijam.

Romeske graj, isi grād pšal,
An brāzi pietačkirla, bidatir vilidžala.
Pu mānušeste pačaiben bāru načvava,
Sir da žviruske dživipen me uspačava.

KAMIBNASTIR ŽINKU NAIEDIKHIBEN

Vaso naiedikhena jek-jekhes dola,
Kon kamine beršenca, me dikhā,
Sir pārūvenpes mānuša,
Te kamiben muržula an džija.

Ti zahačula an du dži
Holin bengestir, zvada džala,
Te mānušes pu čihes hala,
Khameske butīr jov nasala.

Bi kamibnaskīru phāres džives,
Te nikones, pes te šunes
Niči kana dži narakirila,
Hai čebi vārsir dufines.

A kai rodes bah te hota?
Kai mištīpen, barvalīpen?
Noko tu dži čuču javela,
An love nāni lačīpen.

Phūre rakirna kamibnastir,
Naiedikhes si jek lau duj.
Sir rozkames, togit pāres
Otriškires pāle tu muj.

Puprovin prostes ti udžas,
Krigāl tu peskīre muršestir.
Feņu načheb naiedikhes,
Zabistir peskīre daulestir.

KOMFETA

Tikne dīsendar, me gulu kamasam.
Kirku nalasam, hoč jov si laču.
Piejāla murškipen, jačesa tu bāru,
Togit mangesa, den tuke kirku.

Vaso pārulapes sāru an dživīpen,
Ti garša, tīru murškipen,
Sāru so nakamjan tikneralestir,
Pude kana, phenesa sāru džestir.

Halijum me jakes tikne čāvores.
Jov hala feņju dova so kamela.
Kirku načebi leske ti pšiles,
Jov čistu, hai bedu jov napielela.

Vaso mānuš hala kirku,
Džinas so jov nāni dilinu.
Tiknu našti nima džinel,
So pukameka kirkipen.

Doi pumardža sau džuklores,
Roztasadža sau kirmores,
Nima pal grehi nadžinel,
Ne pača, Dēl sāru dikhel!

Sir men dāda barjakirde,
Gudlipena būt na dine,
Sāru pubūt isi bedes,
Dava načebi te bistres.

LAZNA

Kon nasis an mări lazna,
Promukja sāru.
So mukhne amenge papi,
Na sāru bedu.

An da lazna amāri,
Si jek taina zgaradi,
Grehi peskīre si si,
Na mangas an khangēri.

Abe mende štetus si,
Lazna naprostu skerdi.
Joi tirdela sāre grehi,
Sir jaṇolicus auri

Saku dīs čeb te morespe,
Čistu tu mānus isan.
Ne ke saita grehi kerna,
Togita pu lazna džan.

LOTFITKU PHUV

Lotfitku phuv si amāri,
Pal Rīga rakirā mīri.
Ločne dai papi amāre,
Dživasam dai me bahtale.

Te kidi si kāle dīsa,
Len phāripnasa ripirā.
Kidi isis mange lačes,
Dola dīsa čeb ripires.

Dživasam me sir mānuša,
Sir Dēl čudža, sir jev kamja.
Ne svetus načačunu si
An leste būt kālu isi.

Meļa pur drom me nahadā,
Gādže jačne hinde kana.
Čheb pu romeste pudikhes,
Vraz zahaļusa, čheb nāšes.

Me rakirā pal phuv māri,
Kidi isis mi dai džīdi,
Kidi sis lav, romanipen,
Romes našti sis te kinen.

Hadijapes boliben būt hučedīr.
Roma kana bedes dživena.
Ne Dēl sajek sāru dikhela,
Nahohavava, gādžu sir rom, les napielela.

LOLE BERŠA

Jaude kana phāre berša,
Bedes line dživen roma.
Jača feņju du ripirben,
So lolore dine amen.

Sir pjasas, hasas, guļinasas,
Romenca andeļi kērasas.
Jekhe laveske me pačasas,
Gādžen paše napiemukhasas.

Dadis Dēl pārudža sāru,
So sis parnu, jača kālu.
Gādžeske dela rom pativ bārdīr,
Romenge pačaiben pubūt sir tiknedīr.

Vašo romeske da love,
Ki pesku rodos pārude.
Angīl gādžende sir kahņa
Sir, phen domukhine dova?

An pesku dživipen len na mukhā,
Te može man saumolos kon haļula.
Ošo romes būt hučedīr gādžendīr,
Pu pesku štetus puhadā.

MĀNUŠ

Ločjum me pu svetus mānušestir.
Kamjum me, mānušesa te jačav.
Te saku molos dživipen mandir mangelas,
Me eksāmenus leske te prodžav.

Dēvel kamel doles kon lesa džala.
Mānuš si bahtalu dova -
Kon, sir phāru ti najāl, nabistirla
Peski daulen, ti peski dajorja.

Džinav so saunakai roma kamenas,
Bokhatir najekfar amen vilidžija.
Vašo zapārude tume čavale,
Love puden tumenge, kakana.

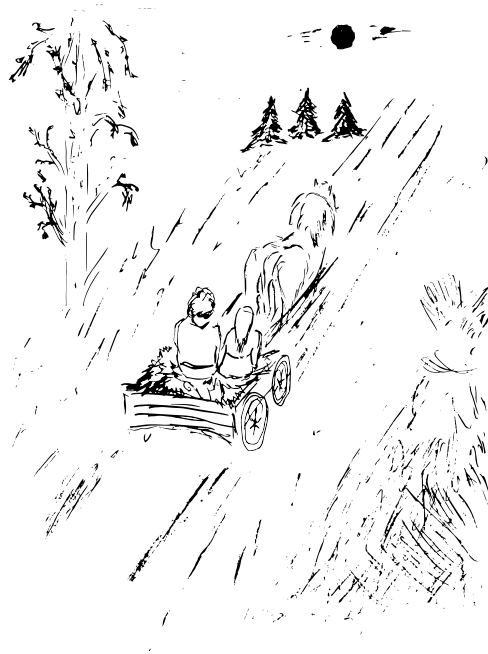
Dadis lače romes phāres lathes.
Sāre šukār rakirna, gčkanes.
Profesori, te raja, hai bistirde,
Sir tasadža gādžu romes, sir les marde.

Puprovin nak hades tu hučedīr,
Dumarla murdalū, so dūredīr?
An veš, an šatra nanāšesa,
Ti noko peski Delores mangesa.

Isi amende jek romanipen,
Būt pal dova otdenas dživipen.
Roma rodenas te janenas čačipen,
Ne mānuša nasis gotova te pielen.

Dādestir ku čāve, te dūredir,
Janesas rom-romeske čačipen.
Ne māru lav so phoroma dine,
Rom bistirdža, kerdža gādžen rajen.

An glendalus dikhā me pu peste,
Te koro peske me napačā.
Dasaves jov kamja dikhel man,
Māru Dēl, pu trušul si meja.

ME TUT MANGĀ

Nale būt, me mangā tu pu peste,
Nakēr būt holina kana dai.
Robines saunakai čeb dostoines,
Feņju naphen mange sir te kai.

Rom džinel peski zor pu gādžende,
Si čālu jov, ame sam hane.
Feņju natirde cipi!
Grauda mukh, mek mi han i jone.

Da gādže dik buča save kerna,
Rom naštvelas dova pujanel.
Vašdova tu pužakir, de voļa,
Jov love menge te robinel.

Zadživasam lačes khetane.
Pietirdasa ličikici kriha.
Kande man, kokoro tu džines,
Sostir čhebi kana dufines.

NAPHURDE

Tu draugu naphurde kana,
Fedīr zaphande muj,
Pielava tut me, halinduj,
Laču tu san, vai fuj.

Dova so čebi te kēres,
Nima tu nakamesa.
Vaš peske sota te skēres,
Laču nadufinesa.

Kuti koneske si mištes
An phāre da berša.
Vasta našti ti nomukhas,
Love me robinā.

Te sir vāgu pu māre svenki,
Sāri semjasa te zadžas,
Pal skamind khetane bešas,
Lava lače būt rakiras.

Jaudža vār dīs, ne so kana,
Pal semja tīri dufin.
Kai robines, hāben janes,
Beļveļe čajus te pupjes,

Sāri semjasa mieriges
Sir laču dād purakires,
Pu lači dufa sāren čves,
Daules sārenca pumanges.

Tu radinesa ti skaudžen
Vires auri bidratir!
Sobe ti naphurden roma,
So tu hačjan braintatir.

NAŠTI PAČAV

Jek našti me te haļvav,
Kai du bah kana rodav?
Nāni nikones paše,
Truju mande pāš – šēre.

Koneske kamiben nāni,
Jekh dilnipen an šēru si.
Baht hāra len čurdija,
Kai nāšes lendir kana.

Nāni nikon, ni dādoren
Hai si pšala, jekh rakirben.
Sāre pu peski rīg tirdena,
Mu lav sajk cudzu rakirben.

Trujāl jekh godžvāre lava,
Ti draugi nin, šutle muja,
Te mīre rodna, mi pšala,
Mīre vrogensa si mala.

Nāni mu dād džīdu, phenelas,
Jačne tume sir gādžore
Jone pšales zdine džuklenge,
Tume dava grād našunde.

Ne a da bidas lendir sala,
Māru rodas, hala jov māru.
Pačan man, mānuša sāru šunena
Pu kharta lav semjakīru čudlu.

OBDUFINENPES

Zamardžapes mu dži zorales,
Vai pačana roma Dēlores?
So žakirla taša men, čavale,

Fardes švakra ame gādženge,
Sir čhebisula vimarna amen.
Najavasam, načheb ame lenge,
So kēras roma?čheb dufinen.

Bokh te voini sis būt pu da svetus,
Ne džindža rom sajek vidživel,
Sam bešle sir dilne, žakirasam,
So javela, možini Dēvel.

So cudzunen men pu phuv dai žakirla,
Gādžu putrādel hai vašti,
A so vikērasam, si nāne čavale,
Ni zor, ni dādengi godi.

OBHADINE

Romale ripiren dova?
Ki lolore dživdžam na būt pāle hāra.
Me pal love napārdživasas,
Kuč hasas, pjasas, hai lačes dživasas.

Kon trādelas, te biknelas,
Konta grenca pārūvelas.
Kai kami vaštjam zadžas,
Pesku kēriben kēras.

Demokrātija jaudža,
Nak našti vičven roma.
Pir gādžitku drom gine,
Dives čāle, duj bokhale.

Romane, māre giļa,
Otlīne gādže kana.
Kokore jone bagan,
Robinen i pjen i han.

Sota čhebi te kēras,
Našti hai jakes pumukhas.
Pu ternende amārende,
Stavka čheb kana te čvas.

Hoļisun terne čāve,
Sob vidživas, čheb būt love,
Džan bagan, khelen, čoren,
Lače dādengīre čajen.

Te dživen sir me dživdžam,
Romanipen sir rikirdžam.
Tume kana pusikaven,
Gādženge pesku murškipen.

Fard an tumende me pačava
Tume kamav man pušunen,
Hai Dēloro napiemukhela,
Sob mēnge pu šēru gādžē bešen.

PAVASARITKU RAKIRBEN

So tu vikerdžan, mīri linaj,
Maija si pu phuv, ne tu san kai?
Mange šilalu pu dži isi kana,
Navidžala laču dživipen, phenā.

So me kana kērā, me starinaupes,
Ne našti ku koncos dolidžav,
Dži mange na dela, jov nāni paš mande,
Grād jov mandir krig gija vārkaj.

Dava goli, čihes krenķinava,
Nikones me nakamav dikhav.
Pat mīre draugenca, me narakirava
Nadžinav kai pestir te našav.

Dufinā so būt bedu an mande,
Hoč piedžinaupes nakamā.
Na sum bedu, pačan romale,
Ne būt so, načāčes kerā.

Pārdživipen zorja muršeske dela,
Nasam nima me dasai čorore.
Lathā an so si krenķi, čhebi laikus,
Te noko zadživā sir vāgu me.

Me feņju žakirā da nēve laiki
Dosikavā sārengē soi si,
Pu svetus šukārdīr sārendir,
Devlitku romani gili.

PĀRUDU

Sir pāravelapes mānuš,
Kidi bravinta pjela.
Na vašdova so dilinu,
Ne jov vāvīr jačela

Bet jekh filosofus phendža
So jov vipjela moros.
Sāren jov daula hohadža,
Dilnu sis laikam, more.

Me hohavasam jek-jekhes,
Našti ti jāl vāvīr sir.
Kames mānušesa te vipjes
Jov murš, hohās zabistir.

Bešas te pjas, te ripiras
Sāre amāre džestir,
Roma haļuna jek-jekhes
Narakirna dilnipnestir.

Save ločijam, dasaj sajek jačasam,
Hai dživipen peskīru me džindžam.
Dēles hai nin sajek ame kamas
Te vārsaveta pača, najačam.

PHĀRE LAIKI

Tu pača, načačas kērasam,
Pu boloben me nadikhasam,
Dēles kuti ame mangasam,
Kedi sau kēriben kērasam.

Naiedikhasa phāre laiki
Tu pārdzives, ku dži pielesa,
Sajek dilni vāren šunesa,
Nima grād vārso nadikhesa.

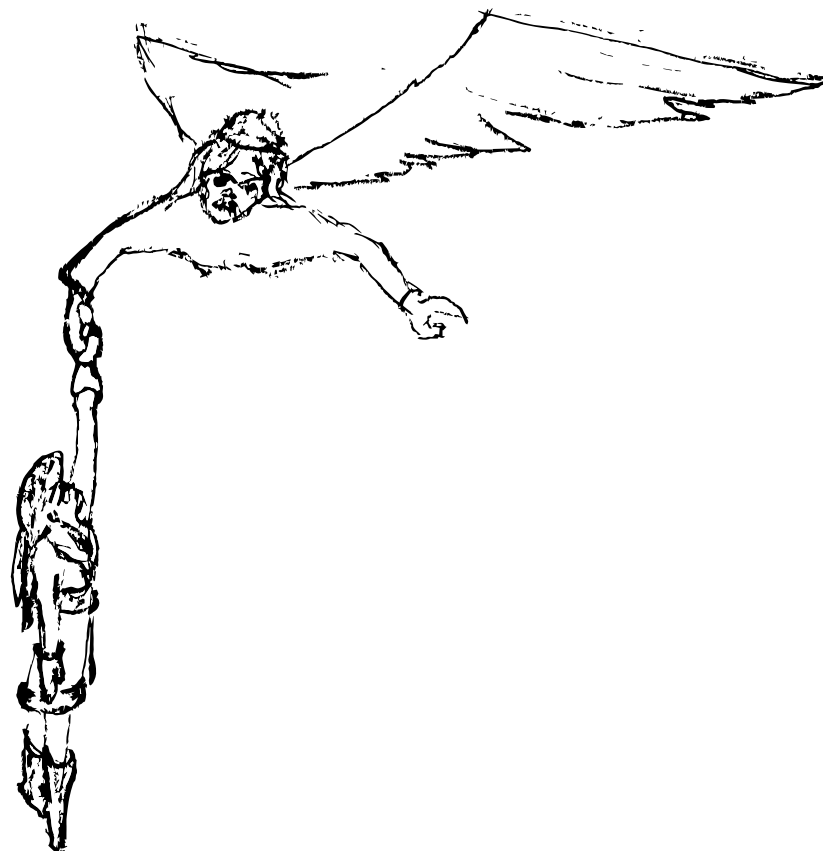
Sāre trujāl hohāna jek-jekhes,
Dumarna, čorna, vipāruvena,
Kamen jone so piesikān Devleske
Peski meļa, načhebi jone leske.

Me tut kamjum sāru mu džestir,
Būt nalače sis kēribna,
Ne jakes, sobi man sondžini konta,
Dai nahaļvā niči kana.

Sis laikus, sumas khetane me tusa
Tīre tut proste nakamne.
Ne nodživdžam me tusa laikus
Vaš menge, tut zacieņinde.

Kana san an berša, lači
Tu dufinesa so muršni
Hāra tu jāsa jekdženi, mu milu?
Dikhesa bedu piemērus, dilni.

Ti jake bēdīga phūre berša prodžana,
Javesa sajk tu jekhdženi,
Bi mīru bah tu nadikhesa,
Bedes sikļakirdžum tut, mi lači.

PHĀRU DŽIVIPEN

An dživipen me bût so piedikhjum
Sāru so čheb mānušeske, sir vaštijum pielijum.
Phāre sis laiki, sis lokhes ginu
Dēvel čudža man iedikhav sāru.

Te zahalijum so mandir jov kamja
Pal kadava sārenge Dēl phendža
Na uhtilde lava, jov pu trušul gija,
Pal pačaiben, palu dādeskīre lava.

Džinas so si laču, a so bedu,
So si kālu džinas, a so parnu,
Našti me feņju te haļvas
Sai grehi mānuša, so me kēras?

Kedi ločula tu čāvu,
Kames sikļakires tu les sāru.
Ginel, činel, čūri te rikirel,
Kedel lila, kidi kamel.

Sikļakiresa te bagal, pu ģitāra činel,
An plana te vidžal, trepakus te mārel,
Sikāsa sir džūļensa rikirespe
So fedīr urjel, pu randiņi uhtel.

An khangēri kames te džal,
Rašas šunel, pačarja te ginel,
Pir baušļi feņju te dživel
Ne leske sota sajek nauhtilel.

Romanipen jača pu švaku,
Napodrikirla rom romes.
Jov fededīr dilne gādžensa
Love robini, tu džines.

Te vašdova roma nāne
Angil gādžende čorore.
Te baht nāne, šēre čučē
Vaš murdalenge, sajk bange.

Ļeniva si, ne han kamen,
Māru te mas vizumavena
Vaš pēr kana dživen roma
Bokhatir ošo na mērena.

A so ame dadīs vašti,
Kahņa čoras nima našti,
Narakirā pal lače greste,
Dadīs rom pal kirmeste.

ROMANU PREZIDENTUS

Me pačava tumen mānuša
Ti Dēles me mangava kana,
Menge būt najača te dživas
So vašti saku čheb te otdas.

Zor Dēvel dja romenge bāru,
Jov pur phuv men janelas sāru.
Ne žakirlas amendir vārsota
Glābinas da gādžengi šēru.

Nadžinas čaćipen rašajendir,
Jone si kokore hohade,
Baht dikhena feņu barvalendir
An du strah jone zor viline.

Ti kana so rašaja viphenena
Maškirpeste jone nahaļun,
Čaćipen so dinu sis Devlestir,
Pal love džana rosphendinduj.

Me kana naphenava gādžendir
Si romeske kones te šunel,
Jača Bambukus prezidentuske
Čaćipen pu da phuv te janel.

Les džinen mānuša an da svetus,
Pal veša, palu morja džinen
Kon godžasa džinel draudzinespes,
Lesku lav sir daulitku šunel.

Kokore hai tume les džinena
Jov dživel čaćunes, romanēs.
Dadis svetus pal leste rakirla
Buča kerla lačes te džives.

Khetane čebī te rikirespe
Dufi nin čeb ti jān jekhetane,
Togit Dēl pudikhela pu mende
Ti haļula, dai si jekhipen.

ROMANU RAT

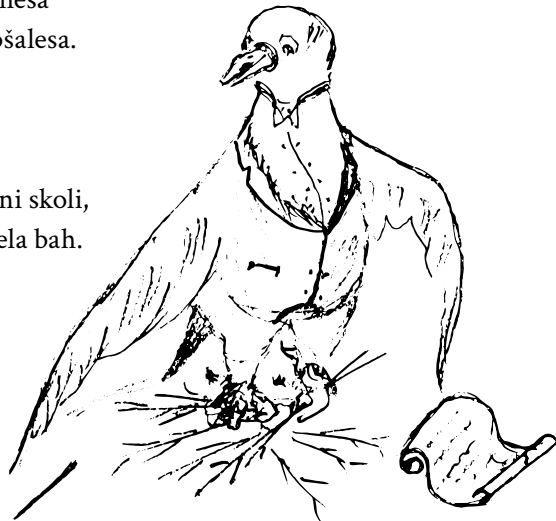
Kidi jekdženu jek rom jačela
Si serdienus maškir gādžende,
Rovela togit fardes lesku dži
Holin bāri si pu sārende.

Ti so hobe les nauhtila-
Čālu, pinu, love pherdu,
Ne vārmolesa jov haļula
Koro jačela sir gādžu.

Rom bi romeskīru dživel našti.
Ti pjel našti, so pijan so napijan,
Te rakirben sau čheb nāni
Lače sai gādžore ti jān.

Ti vašdova būt ripirā
Romes ku rom sajek tirdela,
Maškir būtende tu romes lathesa
Koneske vaštvesa ti khāres pšalesa.

Gādžu hāra men tasakirla
Pur māru dži hāra pirgija,
Bet nāni zor, love nāni, ti nāni skoli,
Čheb žakiras, sote kēras, javela bah.

SANDOSKIRE GIĻA

Qād te daj mange phendle
Ke isi phuuja' saree.
So odoj dživen saree terne.

Devlitka doj gila
Bagana činikla
Pazne odoj Barjuu phabalina.
Saree odoj terne
Paznu doj boliben
Sarengi doj pherdu si dživipen.

Narovame kana
So mēne mānuda
O džvet ki pe len pailija.

DEVLALE

So kana, so kana mange phenesa,
Zabistirdžan tu peskīre lava.
Mange sovlah dijan, so man jekha kamesa,
Kārig gijan tu, tut me žakirā.

Tīre lava šunav me, so pāņing thadena,
Začurdijan tu de balval lava,
Kana tīre giļenge napačava,
Ne jekh bah tut, jekhes me žakirā.

NĒVO BERŠ DŽAL

Pal skamind bešte sāre,
San te han, te pjen jone,
Jek-jekhesa rakiren, vazden pal bah te sastipen.
Te fenju peskire lavensa, naviphenava me tumenge -
Sir me sāren tumen kamav!

Dik save terne čāve – so raja terde,
Mek auri šila bāre, ne ledir nadārasa me.
Giļa bagasa te khelasa,
Terne čajen me čamudasa,
Dēvel skerdža men bahtalen.

Džal da svenko romano, svenko barvalo,
Nevo Bersh te jāl amenge tusa bahtalo!
Sare vidžhan kana de pljaska,
Sare urjen pu peste maska,
Te khetane bagan gili.

Nevo Berš džal!

BALVAL

Berša uhten, nažakiren,
Te kamiben čurdel sāren,
Me mangā tu terdžu,
Kham hučes si terdo,
Me pačav tiro ilo, kamibnastir pherdo.

Balval phurdel, man krīg janel,
Te kamiben ki tu khārel,
Desa vast mange tu, te phenesa – kamav,
Sir hačul khamoro, kai me tusa prodža.

Bolibnasrir čergeņa skedā,
Len ilesa khetane otdā,
Pesa tut pu kamibnaski phu,
Krīg janā.

TU UGIJAN

Tu ugijan, te čirikļa
Amenge nabagan.
Te ugija amāri linaj,
Raťja kāle urņan.

Bešto rovav, tut ripirav,
De boliben dikhav,
An čerheņa tut me rodav,
Našti tut te lathav.

Tu džines so bi tiro me nadikhava kham,
Tu džines so bi toro bah najavela,
Tu dzīne so me nikedī, nabistrava, tut kamava,
Tu risjov pāle, Devlesa tut mangā.

ROKSANA

Mīri gili bagava, ki pe me tut hārava,
Palso puphen ki me tu najavjan?
Sir tut me nadikhava, me sveto nakamava
Me snovo ždu svidanija s toboi.

Kana kham zagija, ki me tu najavjan,
Man tu bistirdžan, zabistirdžan man,
Tu mīri lači, me li tut kamav,
Nikoneske me tut naotdā.

Miri gili bagava, vavrja kana kamava,
Palso puphen kana ki me javjan,
Tu narov čaj Roksana, sajek šukār tut sanas,
Ilo mīro me tuke padarju.

MĪRI RĪGA

Tu Rīga mīri, tu jekdženi
Sāre forostir šukārdīr,
Piri Rīga džav, me ļi savi šuk kana dikhav,
Jakh tenaotlav.

Ne kai, neka puphen, kana isi
Māre forostir šukārdīr.
Piri Rīga džav, me ļi savi šuk kana dikhav,
Jakh tenaotlav.

Dža čaj mansa khetāne,
Da foroskīri šuk, mangav, pudik tu!
Da šuk, da šuk, našti te rosphenes,
Tu kande man la čheb te udikhes.

ПРЕДИСЛОВИЕ

47 лет – много это или мало? Если говорить о возрасте, лишь первая половина жизни, а если о творческом пути, – это наследие творца – поэта, музыканта, драматурга, артиста или общественного деятеля. Иногда это грани творчества одного человека, и тогда пройденное им поистине огромно. Именно таким человеком был известный деятель культуры, руководитель цыганского ансамбля “Serad”, создатель студии ромского искусства, певец, музыкант и композитор Сандо Рудевич.

Его жизнь была яркой и короткой, как вспышка молнии. Концерты, выступления на сцене Латвийского театра драмы, работа с учениками в студии цыганского искусства и Рижском государственном техникуме, где он был преподавателем вплоть до 2004 года.

Творческий путь начался буквально со школьной скамьи, в Актерской студии народного кино и работа в рижском кукольном театре. Уже с 18 лет – гастрольные поездки по Советскому Союзу и ближнему зарубежью, международные фестивали, награды, успех. В то время он стоял у истоков знаменитого ансамбля АМЭ РОМА, где был музыкальным руководителем. Времена Атмоды стали для Сандо новым поворотом в жизни. Его захватила общественная деятельность. Все было впервые. И работа по организации в Латвии выставки ромской культуры и фольклора, которая с огромным успехом прошла в Малой Гильдии, и первый Конгресс ромов Латвии, где он был избран председателем Латвийского общества цыганской национальной культуры, и дальнейшая работа в Швеции и Дании. И конечно, участие в нашумевших теле

и радиопроектах, презентациях, международных фестивалях, деятельности АНКОЛа и т.д. Неоценим его вклад в организацию празднование 800-летнего юбилея Риги. Затем, интересное сотрудничество с актрисой и режиссером Индрой Рога в Латвийском Национальном драматическом театре в постановке А.Островского «Бесприданница».

В нашей стране он был больше известен концертной деятельностью. Таким и остался в памяти своих слушателей, последователей, зрителей и учеников.

Его первый аудио и видео альбом, который увидел свет в 1996 году, стал настоящим хитом для любителей цыганского творчества. Через 2 года – еще один – с новой программой ансамбля АМЭ РОМА.

Однако мало кто знает Сандо – поэта. Этот сборник его стихов откроет любителям поэзии калитку в таинственный мир ярких образов и удивительных страстей, познакомит с лирикой замечательного сына ромского народа.

Поэзия Сандо Рудевича вне стилей, рамок и ограничений. Это магия ощущений и чувств – запредельного восторга и острой боли, надежды и безысходности. Она звучит, как семиструнная гитара, затрагивая самые потаенные уголки человеческой души. А главное, погружает современного человека в забытый мир глубоких переживаний. Его стихи не подвластны анализу, как и блики костра, шум ветра, улыбка ребенка, душевная боль, или внезапная радость.

Представленные в подборке стихи – авторски оригинальны, интересны, очень эмоциональны (по цыгански), искренни и исполнены настоящей человеческой доброты.

СОЛНЕЧНЫЙ ЗАЙЧИК

Вдруг солнечный зайчик
В окно постучал,
По стенке скользнул,
На подушку упал.

Я гостя сперва не узнал в тишине,
Быть может, он просто приснился во сне?
Я голову поднял, назад посмотрел:
Там зайчик, пушистый и милый сидел.

– Ты что ж это, шкодник,
Мне спать не велишь?
Сегодня ты рано
По небу спешишь.

Эй, соня, гляди ка, на свете – весна,
В окно посмотри, наступила она!
Тебя я, пожалуй, с собою возьму
Об этом другим не скажу никому.

Ты, зайчик, в свой дом и меня пригласи,
И солнечным светом тогда освети!
Глаза распахнул я, вокруг посмотрел:
Я в Городе Солнца на троне сидел.

– Ну, что же ты медлишь, великий король?
Вот слуги, наложницы, царствуй изволь,
Тут все, что от жизни ты ждал, дорогой,
Лишь нет только брата родного с тобой.

Зато ты немало друзей здесь найдешь,
С кем все свое время теперь проведешь,
Придется оставить ту жизнь за спиной,
Где мир был окутан сплошной пеленой.

Пушистик, постой же,
Решил ты, смешной,
Прощу я, что ты
Так играешь судьбой?

Конечно, прекрасно
Играть мне с тобой,
Ты – теплый и милый,
Как будто родной!

Но все же от трона
Сейчас откажусь,
Навеки уйти
Из семьи не решусь.

Тебя лучше сам я
В свой дом приглашу,
Прошу приходи
Будешь гостем – прошу!

Еще не забудь ты –
Друзьям посветить,
Друг друга любить
И меня не забыть...

ГОРДАЯ ЛЮБОВЬ

Возьму я гитару, уйду с нею в ночь,
Она только сможет в беде мне помочь,
Пусть плачут аккорды в ночной тишине,
Любви этой гордой не сбыться во сне.

Я знаю, что больше она не придет,
Как ясное солнце в ночи не встает,
Печаль моя станет светла и легка,
Как белые в небе плывут облака.

Мне звуки гитары мотив напеют,
И с новой песней жар сердца зажгут,
Так пой же, гитара, тоски не тая,
Но это мое и любовь лишь моя .

ВХОД В ОЛИМП

Я вижу сон, что я в Олимп вхожу,
И в облаках твой чистый лик рисую,
Сияющую, легкую, как тень,
Фигуру первозданную, нагую.

Конечно, иногда бывает так,
Что башню напрочь сносит Апполон,
Тогда я о тебе весь день в мечтах,
Лаская всех вокруг, как Купидон

Я не хочу другой такой, пойми ,
И в мыслях лишь тебя одну любя,
Как мало богу Зевсу Афродиты,
Вот так же не хватает мне тебя.

А ведь союз с тобой был так прекрасен!
И так мы были счастливы тогда,
Лишь в том беда, что это все напрасно,
Осталась ты – родная навсегда!

АРТИСТ

Готов я как всегда к труду,
И даже к обороне.
Обороняться подожду –
Ведь все как на ладони.

Влюбиться вроде бы сумел,
Любить, мечтать старался,
Лишь воровать я не хотел,
Вот бедным и остался.

Но в бедности есть плюс один:
Ты гордо не зависишь
От счета в банке, от машин –
Тебя так не унизишь.

Живу я как бы для себя,
Но есть друзья, родные,
Их сердцем принимаю я
Не так, как все другие.

И как всегда – готов к труду,
Готов до самой смерти,
Вот так я жизнь свою веду,
Ведь я артист, поверьте!

БОЖЬЕ СЛОВО

Посмотрите в вышину,
В тот простор глубокий!
Видите вон ту звезду,
Свет ее далекий?
Одинока, как и ром,
Тьмою окруженный.
На колесах его дом,
Скитаться обреченный.

Но во тьме горит свечой
Светлая душа.
«Боже, в стужу нас укрой», –
Просим чуть дыша.
«Дай погреться у костра,
Посидеть в кругу!
Ночь длинна, а жизнь – искра,
Ласточка в снегу.

Словом мы Твоим живем,
Ты наш добрый свет!
Слепо за тобой идем –
Спасаемся от бед.
Ты пошли нам вожака,
Чтоб горел за нас,
Чтоб слышать издалека,
Чтоб долго не погас».

Ром заблудится один,
Жизнь его пуста,
Коль не светит средь равнин
Яркая звезда.

ЕСЛИ

Если рот не закроешь,
Не услышишь ответ.
Душу ты не отмоешь,
Если совести нет.
Заставлять я не буду,
Если хочешь – уйду,
Через время забуду,
И с ума не сойду.

Если любишь – поверишь,
А поверишь – поймешь:
Если ты лицемеришь,
То любовь не вернешь!
А любовь – не перчатка,
И ее не найдешь,
Если валко и шатко,
То любовь эта – ложь!

Так бывает на свете:
Слишком долго вдвоем,
Мы пусты на две трети,
И уже не зажжем.
Захотелось свободы –
Не жалею ни о чем.
Если нет кислорода
Наш союз обречен!

ВСТРЕЧНАЯ

Встречною случайною
Назову тебя,
Встретилась нечаянно –
Одна ты для меня.

Встречная, пойми меня,
Не треплюсь зазря –
Была и будешь милая,
Светлая заря.

Встречная, беспечная,
Помни про меня,
Кто, любовью скованный,
Не сможет без тебя.

Знаю – все получится –
Так ты молода,
А я еще помучаюсь,
Пусть пройдут года.

И знай, моя случайная,
Шальная страсть моя,
Влюблен в тебя отчаянно –
Конечно, это я!

НА РАСПУТЬЕ

Не голым, не босым, несчастным я не был.
Я верил, что все у меня впереди.
И вот я в сомненьях стою на распутье,
Не знаю, куда же мне дальше идти.

Не трудно мне денег на жизнь заработать,
Приходится, правда, себя заставлять.
Нет с совестью сделок и споров с душою,
Есть вечная тяга себя проверять.

Когда безысходность тебя подкосила,
И всем в этом мире на всех наплевать.
Ты вспомнишь о тех, кто для сердца дороже,
Кого не готов навсегда потерять.
Привычный к ударам судьбы, к переменам,
На том перекрестке дорог я стою.
Мне медлить нельзя, как дракон я пылаю,
Мне надо вперед, а иначе – сгорю.

Эх, если б подмогу, подсказку немую,
Плечо человека, иль божью искру,
Уж я бы не мешкал, уж я б разобрался,
Но нет добровольцев на эту игру.

С собой разобраться бы надо, сначала:
Обиды и зависть с дороги смести,
Гармонию, радость на место поставить,
Мне надо бы Бога в себе обрести!

28.08.2008

ВЛАСТЬ И ДЕНЬГИ

О чем молчит природа
И плачут небеса?
О чем скорбит кукушка,
Крича «ку-ку» в лесах?

О том, что все загадки
Дано нам отгадать.
Но мы как в лихорадке,
Желаем воевать. Воюем по привычке,
Нам ненависть – сестра.
Баталии и стычки
С утра и до утра.

Нам некогда конечно,
Задуматься над тем,
Что наша жизнь – не вечна,
Что места хватит всем.

Не слышим мы пророков,
Власть, деньги на уме,
Не учим мы уроков,
Живем в кромешной тьме.

Христос и вечный Будда,
Мохаммед, Моисей –
Всегда пусть с нами будут
Спасеньем для людей!

07.05.2009

ГРАЖДАНИН

Сезоны встречаем,
Друзей провожаем,
Мне грустно на сердце, поверь,
Хоть сердце открыто,
Ничто не забыто –
Откройте же ты душу теперь.

Могу еще выше,
Могу еще больше,
Но что-то не держит рука,
Когда рядом стонут,
Когда рядом тонут,
А пропасть меж нас глубока

108

Хоть грудь еще дышит,
И я вас всех слышу,
Хочу я сейчас вам помочь,
Ведь только вы сами,
Пусть так, между нами,
Обиды прогоните прочь.

Честь будет со мною
Всегда пред семьею,
Пришедшая к нам из былин,
А жизнь – остальное,
Покажет другое:
Что все-таки я – гражданин!

БАНЯ

Кто в цыганской бане не был –
Много пропустил.
Еще деды завещали,
Чтоб мир чище был.

Ромы также, как все люди,
День и ночь грешат,
Чтоб очиститься от мути,
В баню поспешат.

У цыгана есть приметы,
Баню где сложить:
У воды, в красивом месте,
Лучше истопить.

В нашей баньке жарко, пряно,
Листья и трава.
А в парильне – я как пьяный,
Хоть и трезвый я.

Моешь тело нос и уши
Каждый день, поди?
В нашей баньке моем душу,
Так что – заходи!

109

ВЕСЕННЯЯ ПОРА

Дождлся! Ты вернулась вновь.
Нарядна, будто с карнавала,
Неуловима, как из снов.
Где ты зимою пировала?

Тебя всем телом я приму,
Тебя мне очень не хватало.
Я истомился по теплу...
Где ты всю осень пропадала?

Искал тебя, и не нашел
У беззаботного причала.
Венки, скорбя, прилежно плел.
С кем ты все лето отдыхала?

Трава и куст, скворец и ёж
Тебя встречают с торжеством.
Им жить охота, невтерпеж,
Вбирают всю и целиком.

Меняешь ты тоску на смех,
Даешь уснувшим пробуждение
Ты — лучший поводырь для тех,
Кому лишь снится вдохновенье!

Мне много от тебя не надо,
Я слишком долго, крепко спал.
Тебе, прекрасной, все мы рады
Весна – начало всех начал!

ВОЛЯ ТВОРЦА

Вот сердце стучит, переполнено счастьем,
О, сколько еще предстоит мне побед?
И сколько бороться в жару и в ненастье?
Мне ясно, что будет прекрасным рассвет.

Нам мудрость дается взамен поражений –
А жизнь человека горька, но мудра.
Мы в муках рождаемся, в муках стареем,
И вновь продолжаемся после себя.

Но, к счастью, не наша свершается воля,
Ведь мы неразумны, глупее глупца,
Грехами судьбу изводя и мусоля,
Мы все ж уповаем на волю Творца!

Доверившись Богу, сажусь за работу
Сквозь строчки я вижу его красоту.
И если пошлет вдохновенья на йоту,
Всегда благодарен за это Христу!

25.04.2009

ГРУСТНЫЙ ДРУГ

Знакомы мы с тобой лет сто
Плечом к плечу, беда к беде
С тобой похожи, как никто,
Что два птенца в одном гнезде.

Любили вместе погулять
По казино и кабакам,
Подрались и потанцевать
И не грустить по пустякам.

И вот уже прошло лет сто,
Мы не кутим и не шалим.
На нас солидные пальто.
А по ночам мы крепко спим.

Но не грусти, мой старый друг,
Еще не время нам в полет.
Не унесли нас сотни выюг,
И эта вряд ли унесет.

Хоть в жизни нашей полный штиль,
И приключенья лишь во снах,
Не время нам с тобой в утиль,
Огонь горит еще в сердцах.

Помочь, услышать, полюбить,
Плечо подставить, слово дать,
Нам в этом мире жить и жить,
Не время свет нам выключать.

Но если темень впереди,
Ничто не радует, гнетет,
На огонек ко мне зайди
Вдвоем теплее, все пройдет!

БЕДА

Закат всего живого, смерть земли
Давно нам обещают знатоки –
Историки, ученые, пророки.
Твердят одно: «Беда уже в пути!»
Должно быть, человечество виновно!
Все те же властные и алчные мужи,
Кто продал душу за дешевые рубли.
Кто истощил ресурсы мира хладнокровно.

Опомнитесь, прошу вас! Стойте, люди!
Возможность есть еще у нас спасти
Все то, чему земля дала расти:
О чем потом жалеть мы долго будем.
Мы научились с вами здесь любить,
Любовь, не мелочь, не виденье,
Она – спасенье, отречение.
Она одна дает нам смысл жить.

По–своему мы каждый верим в Бога.
Не в Бога, так в кого–то, где–то там.
А кто не верит ни во что, судить не нам –
Всем от Всевышнего нужна подмога.

Спасенья ищем для себя и днем и ночью,
Где истина, где правда, в чем наш крест?
Ответы игнорирует лишь бес,
Который рвет нам душу в клочья.

Ведь бес таится в каждом человеке,
Сидит и ждет он терпеливо свой черед,
И ангел ведает об этом наперед,
Хранит нас, не смыкая веки.

А нам неймется, нас ему не удержать,
Мы в вихре темных дел витаем.
Лишь в покаянье внутрь свет впускаем
И снова катимся с обрыва вспять.

Нам от заката мира все же не уйти:
Все сказано, написано, свершилось.
Но заслужить Его осталось милость,
Не землю, хоть бы душу нам спасти.

27.05.2009

ЖИЗНЬ. ОТНОШЕНИЯ

Если жизнь – одно страданье,
Все не просто так.
Нас преследуют желанья –
Стая злых собак.
Рвут зубами нас на части,
Не дадут спастись,
Необузданные страсти,
Возжелал – держись.
Что же делать нам, ей-богу?
Как себе помочь?
Щедрость и любовь в подмогу,
Жадность превозмочь.

ВЕСНА

Сижу и думаю. Грущу.
Сомненья душу теребят.
Сбежать, замкнуться, как сычу?
Или трудиться, как велят?

Но нет работы, нет идей.
Неравен бой с тугим ярмом.
Для всех – цыган, равно – злодей,
Как отщепенцы мы живем.

Цыгану жизни нет совсем,
Он вечно крайний, бит, гоним,
Он не любим нигде, никем,
Тяжелый рок висит над ним.

Но если в вере вы сильны,
Изъян искать пора в себе
Бог говорил, что мы грешны
Ищи внутри, а не вовне.

Да, я грущу, да, я цыган
Мне больно то осознать,
Что верю в Бога также я,
А вам на это наплевать.

ВОСПОМИНАНИЕ

Близки мы были, но разлука
Меж нами встала, не спросясь.
Потом и грусть вошла без стука,
Когтями кошка заскреблась.

Хандра волною накатила,
Сомненья в сердце закрались,
И ревность злобу затаила,
Надежды в пропасть сорвались.

Живу я мыслями о милой,
Вулкан бурлящий, смерч, огонь.
Меж вдохновеньем и могилой,
Клеймо на лоб и ладонь.

Я без любви ее осыплюсь,
Как гроздь сирени в жаркий день,
Засохну, растворюсь и слипнусь,
Развеюсь, распадусь, как глен.

Одна напололам гордыня,
Что держит нас на поводке.
Я раб ее, а ты – рабыня,
И все висит на волоске.

Не прикоснуться, не услышать
Не тает лед в твоей руке.
Одна задача – просто выжить
Друг с другом нам, рука в руке.

06.02.2009

ДОЖДЬ

Когда жара и суховей нас донимают,
Когда земля становится скалой,
«Дождя, дождя!», живое все зовет.
И люди солидарны с птицей и травой.

В надежде смотрим на хромую тучку,
А вдруг она разверзнет водопад!
И превратит в цветущий куст колючку,
И вдоволь напоит наш огород и сад!

Я помню ощущение первой капли
И мокрой почвы облегченный вздох
И вижу, радуясь, как мир расслаблен,
Свершилось чудо – все же не засох.

То божий дар, я это точно знаю,
Ведь каждой капле свой черед и миг,
В момент беды на Бога уповаю,
Приучен с детства, верить я привык.

Мы те же травы, так же вопрошаем,
От Бога милость нам, как им вода,
Как дождь скупую почву орошает,
Так Бог смягчает черствые сердца.

БЛИЗКИЙ РАЙ

Здесь, в краю святого детства
Жизнь свою я распознал,
И отсюда с малолетства
Истину везде искал.

Стран объездил я немало,
Стал артистом и решил
Так скитаться где попало,
Дома я себя лишил.

Пробежали зимы, лета,
Многих нет уж на земле.
Сколько прожито и спето,
Сколько мыслей в голове!

Мудрость, говорят, приходит
К тем, кто дружит с головой.
А любовь лишь тех находит,
Кто в ладах с самим собой.

Чтоб сомнения исчезли,
Хочешь, верь или не верь,
Человеком станешь если –
Открывай любую дверь!

Дует ветер — государь,
Солнце жалко скалится,
Шел по городу январь –
Жалкий, горький пьяница.

Грязный, мокрый — смех и грех,
Ему не до веселья,
Клянчит иней он у всех,
Спасаясь от похмелья.

Прóпил он мороз и снег,
Прéдал мать и братьев.
Ищет–рыщет он ночлег –
Чтоб тумбочка с кроватью.

Поскорей бы ты ушел
Со всей своей роднею.
Я покой бы хоть обрел
Бурною весною.

Ветры снова занялись,
Солнце — на нуле.
Что–то я совсем раскис
В этой пьяной мгле.

27.01.2009

ЗА ЧТО?

Откуда ненависть берется в человеке?
Ведь изначально появился от любви!
Зачем он держится за злобу век от века?
Он мертв, когда дела его мертвы.

Зачем презренье выбрал за основу?
Куда идет и что несет с собой?
И почему не слышит Божье слово,
Когда вся жизнь осталась за спиной?

Обида, жажда поквитаться срочно,
Гордыня, зависть, жадность, наговор –
Вот тесный, темный круг порочный,
В котором злость куется, как топор.

Идет, вокруг себя рождая ссоры,
Гонимый адским пламенем вины,
Лишь обвиненья, споры и укоры,
И даже ночью видит злые сны.

Он глух и слеп от ненависти черной,
Не знает выхода, живет под пеленой
Но в судный час, благой и чудотворный,
«За что?!» – воскликнет сам не свой.

122

ДРЕВНИЙ НАРОД

Я предан сердцем древнему народу,
По крови и по вере с ним един.
Я сын цыган, влюбившийся в свободу.
Для Эхнатона и меня, наш бог – один.
Мы испокон веков везде кочуем,
Прогресс так и не смог нас победить.
Мы птицы вольные – летим, поем, танцуем,
Но Богом призваны грехи людей носить.

Египтяне лишь только проснулись
От коварного, темного зла,
Что гуляло меж хижин и улиц,
Между душ, им дарованных Ра.
Разбудили их верные слуги
Бога вечного – племя мое.
Словом божьим лечили недуги,
Их спасало добро и чутье.

Бог единый, отец наш, послушай,
Дай нам света святого в окошко!
Не наказывай ветром и стужей,
Нам защиту пошли в путь–дорожку!
Знают все, что в семье без уродов
Не бывает почти никогда.
Вот, и сам породил Люцифера,
Ну а это покруче беда.
Мы рома никого не осудим,
Не прогоним и хлеба дадим,
Куда скажешь, туда и прибудем,
Надо – в рай твой людей пригласим!

123

ЗИМА

Наконец–то настала зима
Я бреду по тропе неширокой,
А вокруг благодать, тишина,
Под ногами снежок неглубокий.

Долгожданная, светлая стынъ,
Подвенечного платья белее,
Ты меня подняла из руин,
И душе и деревьям теплее.

От сует убежал городских,
Захотел пошептаться с природой,
Хорошо среди деревьев больших
Подышать настоящей свободой.

Где–то дятел стучит вдалеке,
Ищет скудную зимнюю пищу.
Прочь печали – иду налегке,
Наблюдая зимы красотыщу.

Вдруг представил кочевье цыган:
Дым костров и цветные кибитки,
Суету, и детей балаган,
Смех и песни, веселье в избытке

Из дорожной слепились пыли,
И пошли по лесам и по рекам.
На груди у природы росли,
Укрываясь то ветром, то снегом.

Но про стремя забыли давно,
Пересели с коней на машины,
Не гаджа, и не племя одно,
Мы чавалэ, об этом забыли.

Я по зимней дороге тоскую,
И с надеждой смотрю в небосвод,
Как же хочется вдаль голубую
Убежать навсегда от забот!

8 МАРТА

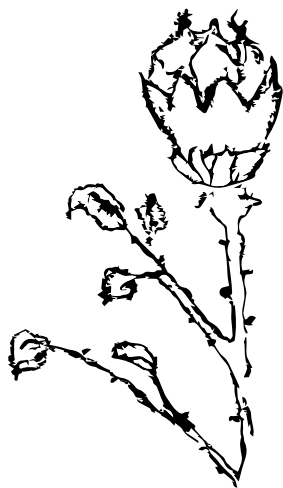
Нет на Земле прекраснее творенья
Чем Божие созданье – человек,
И женщины чудесное явленье,
Что с ним пребудет до конца вовек!

В заботах, в хлопотах твоя хозяйка дома
Весь год живет, не жалуясь совсем,
А мы улыбки дарим и готовы
Любить ее, как можем, сердцем всем!

И вот опять сей праздник наступает,
8 Марта празднуем и вновь
От всей души подруг мы поздравляем,
И дарим им признание и любовь!

Летят уже по свету телеграммы
И поздравленья женщинам от всех,
Они в почете – жены, сестры, мамы,
И слышится везде счастливый смех.

Сегодня я желаю, пол прелестный,
Чтобы весь этот год как праздник был,
В добре чтобы и в мире повсеместно
Всегда мужчина с женщиною жил!

РАДОСТЬ ДУШИ

Мир в душе, все тихо мирно,
Не должны мы никому,
Успокоиться все ж рано -
Людям просто помогу.

Не деньгами - ну хоть словом,
Хоть примером покажу,
Что ты хочешь быть готовым
Не на шутку, от души.

Посмотри в глаза друг другу,
Взгляд прошу не отводи,
Если чувствуешь ты худо
Путь божественный найди.

Ну, а путь совсем он рядом,
Честно жизнь свою веди,
И увидишь без сомненья
Радость благодать души.

МНЕ СЕГОДНЯ ПОРА ПОУМНЕТЬ

Ночь темна и вокруг суета,
Не заснет и не спит до утра
Моя муза, не зная когда
Разбудить, чтобы что-то я сделал.

А уже моя старость идет,
Свою песню мне смело поет,
И теперь я уже ее слышу,
Но совсем умереть не спешу.

И сегодня уже пора поумнеть
Я старость свою сегодня
Честь свою и семьи мне сберечь
Есть все в жизни тоска и любовь

Я готов и дарам, будь здоров,
Но мы знаем, коль нет в тебе мочи
Не поможет ни бог, ни большое
Количество грязных паршивых рублей!

10.04.2008

АКВАРЕЛЬ

Вдаль плывет по речке лодочка
В золотистой синеве,
Как идет тебе, молодочка
Твой веночек на голове!

Между белыми ромашками -
Голубые васильки,
А в глазах, что под кудряшками-
Озорные огоньки.

Ах, какая же ты милая,
Словно цветик под луной,
Как неведомою силою
Околдован я тобой.

Чуть весло воды касается,
Залюбован я тобой,
Ах, какая ты красавица
В этот вечер золотой!

ЦЫГАНЕ

Слышу я как скрипка плачет,
И с надрывом так звучит
Мое сердце замирает,
Вспоминая горя лик.

А гитара как подхватит,
Сердце снова оживет,
Молодая с новым танцем
Счастьем горницу зальет.

Хоровод закружит табор,
Про дорогу, про любовь,
Старый ром дымок затянет,
Хорошо цыган живет.

Тут баро нам слово скажет,
То ругнет, а то похвалит,
Требует несчастья вон -
Сын земли хозяин он.

Но заплачет скрипка снова,
Станет грустно на душе,
Я спрошу у вас, земляне,
Почему сдались судьбе?

Каждый ищет в жизни мира,
Кто как может и везде,
Натыкаются на ветви,
Словно и не шли к мечте.

28.03.2008

МАМЕ ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ

Весна на дворе.
Все тает вокруг.
Деревья и крыши рыдают.
В такие минуты с грустью в душе,
Я вспомню тебя, мать родная.

Опять как всегда попрошу я тебя -
Пошли мне кусочек удачи,
Ты даже во сне не приходишь ко мне,
Не знаю виновен в чем даже.

Наверно кому-то ты больше нужна,
У меня ведь не так уж и страшно,
Но, мама, ты только минутку найди,
Хотя бы во сне мне себя покажи.

По взгляду тебя я сразу пойму,
Мне станет все сразу понятно,
Но только приди, тебя очень прошу,
Услышь меня, мама родная.

27.03.2008.

У КАЖДОГО СВОЯ СУДЬБА

Сегодня молодежь совсем другая,
Подход у них совсем уж не такой,
От жизни только выгоду желают,
Потом уже о сущем, о живом.

Забыли наши сказки,
Не нужно это им,
Учились мы, чтоб знали,
Чтоб сам умнее был.

А тут все бизнесмены,
Артисты, доктора,
Где можно заработать
Побольше без труда.

Я их, поверь, не осуждаю,
У каждого своя судьба.
Зачем бездушными вы стали,
К чему придете господа?

03.07.2008.

КОЛЬ НЕ ПОЛЮБИШЬ ЧЕЛОВЕКА

Желаемое счастье не осуществимо,
Желаем мы чего-то не того,
Стараемся искать в благополучье
И сетуем, не зная ничего.

Всю жизнь, что нам дана творцом,
Мы тратим попусту, и ночью, днем,
Мы о себе самих забыли,
О том, что души загубили.

Но человек имеет выбор -
Купить мечту, жену, дворец,
Как граф какой то Монте-Кристо
Душу продал за месть, подлец.

Любовь очистит вас от грязи,
От лжи, предательства, ведь так,
Коль не полюбишь человека -
Житейской сути не понять.

12.12.2008

КТО ЧИСТ ДУШОЙ, КТО ПРОСТО ГАД

Себя познать мы не сумели,
Но знаем, что хитрить нельзя,
Как обезьяны подражаем,
И горделивы как всегда.

Мы любим тоже иногда,
Когда есть выгода, тогда,
Себя обманывая часто,
Дойти до истины нельзя.

Найти себя и не хитрить,
О гордости совсем забыть,
Очистить душу нам от зла,
От всех пороков, не щадя себя.

Тогда мы сможем распознать
Кто чист душой, кто просто гад,
А если кто-то не наврет кому-то,
Похвалим их и скажем “круто”.

01.05.2008.

ЕСТЬ ОДИН НАРОД НА СВЕТЕ

Есть один народ на свете,
Не похож ни на кого,
Много тайн хранит и верит,
Что счастливый миг придет.

Ждем цыганского мы счастья
Человечеству всему,
Чтоб без горести, без войн,
Обрели мы мечту.

Кто сегодня виноват?
Тот кто беден иль богат?
Богатея откупили,
На беднягу навалили.

Сколько стоит справедливость?
А почему сегодня честь?
Где религия и вера,
Что же выбрать наконец?

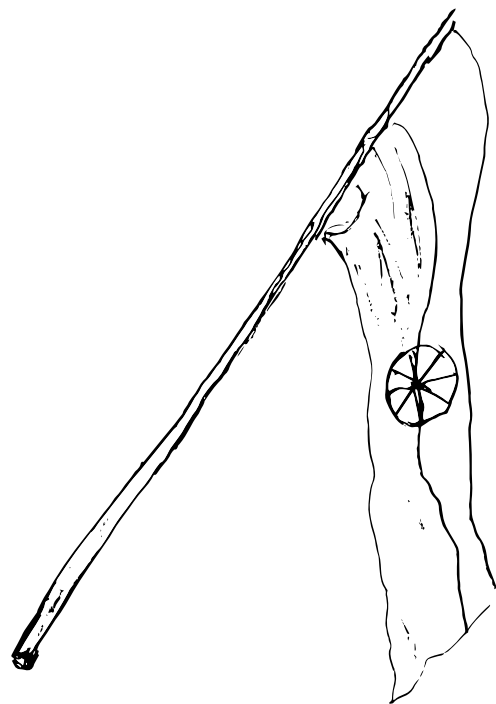
У прогресса есть одна беда -
Не задействована душа,
Техника уж фантастична,
Человек, как Бог велик.

Доброта, любовь, смиренье,
Уж не нужно никому,
Только трезвый ум, работа
Дача, дом, счет в банке и жену.

Блажен, кто этого не знает,
Он чист душой, прогресса не познав,
Идет к тому, что ему создали,
Останься ромом, будешь очень рад!

22.11.2007.

ПЕСНИ САНДО

Солнышко спугнется, мне в окошко
А, а, а, бросаешься не хочу
Дай поспать еще хотяб кемкошко
Обещают поиграть потом с тобой

Не буди рассвет
Солнце нет, нет, нет
Дай-подать мне в мире сказок
А, А, А

ДОЖДЬ

Дождь идёт,падает листва,
Ты стоишь одиноко у окна,
И где-то в сумраке дождя,
Наверно ищешь ты меня.

А я стою под дождем,
Слеза течёт ручьём,
Я знаю меня ты ждёшь...
А дождь идёт такой неутомимый,
А я все жду, приди, любовь приди,
И ждёт тебя как прежде твой любимый,
Но ты меня позови!
Не что не говори!
Я знаю меня ты ждёшь...

140

Дождь идёт,не кончается,
Такой же день вспоминается,
Под капли звонкого дождя,
Ты целовала так меня.

СОЛНЫШКО

Солнышко стучится мне в окошко,
А я просыпаться не хочу.
Дай поспать ещё хотяб немножко,
Обещаю поиграть потом с тобой.

Не буди рассвет,
Солнце, нет, нет, нет!
Дай побыть мне в мире сказок!
А! А! А!
Утро подождёт,
Подождет рассвет!
И тебя я солнышко прошу не надо свет!
Нет!

Мне во сне приснился добрый мальчик,
Милый принц на вараном коне,
Собирая ягодки в лукошко,
Не могу я вспомнить что нашептывал он мне.

Приоткрыв глаза я удивилась,
Тот же принц в руках цветы держал,
И с улыбкой гордо на коленях,
Он меня обратно в сон свой звал.

141

Я МОЛОДАЯ

Я молодая, девушка красивая,
Гурьбой парни бегают за мной.
Ну что мне так грустно? Знаю где-то ты рядом,
Почему не со мной?
Почему же с другой?

Но нет тебя со мною, нет,
Мой миленький,
Я плачу и рыдаю по тебе!
Но на тебя греха я не таю,
Воспоминания эти страстно я храню.

Мои подруги просто удивляются,
Не понимают боль души моей,
А сердцу так грустно,
А сердцу так больно,
Почему не со мной?
Почему же с другой?

142

В ЖИЗНИ КАЖДОГО БЫВАЕТ

Ветер чистый и теплый
Мне ласкает лицо,
Вечер тихий и свежий,
Нам вдвоем хорошо.

Небо мирно стемнело,
Замолчал соловей,
Ты в объятьях моих,
Здесь ты станешь моей.

В жизни каждого бывает
Страсть, любовь в душе пылает,
Что не хочешь даже есть,
Только б на нее смотреть.

И по жизни пойдем
Мир и счастье искать,
И по жизни вдвоем -
Лишь любовь отдавать.

Кто-то знает, поймет,
Человек иль енот,
Всем нам хватит любви,
Золотой век придет!

03.07. 2008.

143

О НЕСЧАСТНАЯ Я ПТИЦА

Слышу кто-то по утру
Песню тянет про весну,
Про любовь, про красоту,
Про зайчишку, про траву.

На опушку выбегаю
Глядь, а это воробей
Бедный плачет и рыдает
Как тунгусский соловей.

Что случилось, подбегаю,
А он больше все о ней
О несчастная я птица,
Ведь не зря зовут "еврей".

Полюбил я очень плей-бой,
Ну и что, что я другой
Нация мне бнзразлична,
Я с любовью и душой!

03.07. 2008.

SATURS.	ZARIKIRIBEN.	СОДЕРЖАНИЕ		
Priekšvārds		5	Ģitāra	28
Saules zaķēns		7	Ceļš	29
Lepnā mila		9	Māte	30
Kāpiens Olimpā		10	Dieva velte	31
Mākslinieks		11	Par ko?	32
Dieva vārds		12	Kultūras darbinieka K.Pudnika atmiņas par S.Rudeviču	36
Vara un nauda		13	Nesauc mani mīļā	38
Pilsonis		14	Nava svārku, krekla nav	39
Pirts		15	Cita līgava	40
Pavasara atnākšana		16	Kur nu tagad man iet	41
Krustcelēs		17	Vasara	42
Pa ieradumam karot		18	Sardze	43
Ja		19	Mana Rīga	44
Sastaptā		20	Neraudi, māt	45
Senā tauta		21	Čiburella	46
Dievs, izklausi		22	Anglatuno lav	49
Jaunā paaudze		23	An veš bāru	50
Tumša nakts		24	Daulesku lav	54
Akvarelis		25	Draugi	55
Vijole		26	Džeski goli	56
Mammai dzimšanas dienā		27	Dživipen	57
			Gādžitku skola	58
			Gine Roma	59
			Graj	61

Kamibnastir žinku naiedikhiben	62	Гордая любовь	99
Komfeta	63	Вход в Олимп	100
Lazna	64	Артист	101
Lotfitku phuv	65	Божье слово	102
Lole berša	66	Если	104
Mānuš	67	Встречная	105
Me tut mangā	69	На распутье	106
Naphurde	70	Власть и деньги	107
Našti pačav	72	Гражданин	108
Obdufinenpes	73	Баня	109
Obhadine	74	Весенняя пора	110
Pavasaritku rakirben	76	Воля творца	111
Pārudu	77	Грустный друг	112
Phāre laiki	78	Беда	114
Phāru dživipen	80	Жизнь, отношения	116
Romānu prezidentus	82	Весна	117
Romānu Rat	84	Воспоминания	118
Devlale	88	Дождь	119
Nevo berš džal	89	Близкий рай	120
Balval	90	За что?	122
Tu ugijan	91	Древний народ	123
Roksana	92	Зима	125
Mīri Rīga	93	8 марта	126
		Радость души	127
Предисловие	95	Мне сегодня пора поумнеть	128
Солнечный зайчик	97	Акварель	129

Цыгане	130
Маме день рождения	131
У каждого своя судьба	132
Коль не любишь человека	133
Кто чист душой, кто просто гад	134
Есть один народ на свете	135
Дождь	140
Солнышко	141
Я молодая	142
В жизни каждого бывает	143
О несчастная я птица	144

Latviešu valodā tulkojusi Amanda Aizpuriete
Mākslinieciskā redaktore Ornella Rudeviča
Datorgrafīķe Baiba Stelle

© Sando Rudevičs
© Normunds Rudevičs, 2021
© Ornella Rudeviča, 2021
© Baiba Stelle, 2021

ISBN 978-9934-8139-4-9

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības programmas "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" ietvaros.

Šī informācija ir izstrādāta projekta „Latvijas romu platforma V” ietvaros (līgums Nr.881892-NRP5-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība 2014 – 2020” finansiālo atbalstu. Par pasākuma saturu atbild biedrība “Romu Kultūras Centrs”, Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis.

Kultūras ministrija

